

दिनप्रतिदिन खस्कंदै देशको अर्थतन्त्र

अनुसा थापा

दिनप्रतिदिन खस्कंदै गएको अर्थतन्त्रलाई ‘टयाक’ मा ल्याउन प्रधानमन्त्री प्रचण्डले के गर्लान् ? कानुनले जुवातास खेल्नलाई प्रतिबन्ध लगाएको छ । जुवातास खेल्ने क्रममा प्रहरीले समातेमा जरिवाना पनि तिर्नुपर्छ, कैद सजाय पनि भोग्नुपर्छ । तर, जुवातास खेल्ने क्रम रोकिएको छैन । कतिपयले जुवातास खेलेर आफ्नो सम्पूर्ण सम्पत्ति सकाएका छन् त कतिपयले सम्पत्ति सकाएपछि आत्महत्याको बाटो रोजेको घटना छ ।

जुवातास खेल्नेमध्ये एकजनाले मार्छ, हार्ने सुकुम्बासी बन्छ । शेयर पनि जुवातासजस्तै हो । मुलुकका ५५ जना शेयर खेलाडीले ६० लाख सर्वसाधारणलाई ‘उल्लु’ बनाइराखेका छन् । बैंकले प्रतिकिता एक सय रुपैयाँमा निकास गरेको शेयर चार हजार रुपैयाँ पुर्याउने उनीहरु नै हुन् । त्यही शेयरलाई तीन सय रुपैयाँमा भार्नमा पनि यिनकै हात छ । ५५ जनाले ६० लाख सर्वसाधारणलाई सुकुम्बासी बनाएका छन्, उनीहरुसँग भएको पैसा थुतेर खाएका छन् । चार हजार कित्तामा शेयर किन्नेहरु डुबेर तनावमा छन् । केहीले आत्महत्या गरे त कतिपयले आफ्नो होशहवास गुमाएका छन् ।

अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले शेयर जुवा हो भनेका थिए । शेयरमा लगानी गर्दा होसियार हुनु भनेर उनले केही वर्षअघि खबरदारी गरेका थिए । शेयर दलालहरुले बजार उचाल्ने र पछार्ने गर्दै सर्वसाधारणलाई फसाए । दलालहरु आफू जोगिहाले, फसे सीधासाधी सर्वसाधारण ।

अहिले बजारमा आर्थिक मन्दी आउनुको तीन कारण छ । पहिलो: घरजग्गा, दोस्रो: शेयर, तेस्रो: गाडी । लहैलहैमा लाग्दा यी तीन क्षेत्रले सर्वसाधारणलाई नराम्ररी डुवाएको छ । यता, बैंक तथा वित्तिय संस्थाको पैसा पनि यतै फिज भएको छ । तीन वर्षअघि घरजग्गा, शेयर र गाडीको मूल्य हवात्हवाती बढ्यो ।

अहिले कारोबार नै ठप्प छ । जसका कारण मूल्य स्वाटे घटेको छ । वर्तमान अर्थमन्त्री डा प्रकाशशरण महतले केही दिनअघि एक कार्यक्रममा अर्थतन्त्र ठीकठाक रहेको बताए । आफू आएपछि अर्थतन्त्र सुधिएको उनको दाबी छ । सर्वसाधारणलाई उल्लु बनाउने पनि हद हुन्छ नि ।

मालपोतमा गएर हेर्नुपर्‍यो, घरजग्गाको कारोबार कति फस्टाएको छ ? शेयर बजार र अटो बजार पनि पहिलेको अवस्थामा आइसकेको उनको भनाइ छ । उनलाई कहाँ गएर वित्तिय संस्था र सर्वसाधारणको पैसा फिज भयो भन्ने नै थाहा छैन । हावादारीको भरमा बोलिरहेका छन् ।

सहकारी र लघुवित्त डुब्नु तथा बैंक तथा वित्तिय संस्था टाँट पल्टिनुको प्रमुख कारण घरजग्गा, शेयर र गाडी हो । नाफा चौब्वर हुने भएपछि बैंक तथा वित्तिय संस्था र सहकारीले आँखा चिम्लेर लगानी

गरे । सहकारीहरु आफ्नो कर्जा लगानी उठाउन नसक्दा डुबिहाले ।

व्यापार व्यवसाय ठप्प छ । बजार आर्थिक मन्दीले छपकै छोपेको छ । हिजो बानेश्वरस्थित अन्तर्राष्ट्रिय भवनपछाडि एक जना व्यक्ति एउटा एक हजार रुपैयाँको नोट साट्नका लागि २० वटा पसल धाए । तैपनि सटही हुन सकेन । व्यापारीहरु ‘बोनी’ नभएको भन्दै हजारको नोट साट्न मानिरहेका थिएनन् ।

बिहानदेखि पसल खोल्दासमेत दिँउसोसम्म बोनी हुन नसकेको भन्दै उनीहरु गुनासो पोखिरहेका थिए । जतिवेला पनि मान्छेको भीड हुने अन्तर ण्ष्ट्रिय भवन पछाडिको हालत त यस्तो छ भने अरु स्थानमा के होला ? बजारमा यस्तो मन्दी छ तर मुलुकका अर्थमन्त्री शेयर र घरजग्गाको अर्थतन्त्र चलायमान बनाइसकेको बताउँछन् ।

सर्वसाधारण कुन अवस्थाबाट गुजिरहेका छन् भन्ने उनलाई थाहा छैन । बस् आफ्नो कुसी टिकाउनु छ उनलाई । मुलुकमा बेरोजगारीको दर बढिरहेको छ । काम नपाउँदा सर्वसाधारणहरुलाई छाक कसरी टार्ने ? भन्ने समस्याले पिरोलेको छ । बजारमा पाँच सय र हजारको नोटको हाहाकार छ ।

भएकाहरुले घरमा लुकाएका छन् । बजारमा त्यो पैसा निस्कन पाएको छैन । पैसा बजारमा ननिस्कन अर्थतन्त्र कसरी चलायमान हुन्छ ? घरमा पैसा लुकाएकाहरुले मीटरब्याजमा कर्जा लगानी गरिराखेका छन् । तराई-मधेशमा मौलाएको मीटरब्याजको रोग अहिले काठमाडौँ उपत्यका र अन्य जिल्लामा सरेको छ ।

एक करोड रुपैयाँको घरजग्गा मीटरब्याजीहरुले २५ देखि ३० लाखमा पास गरेर लगिरहेका छन् । ६ महिनादेखि एक वर्षको समयावधि दिने, तिर्न सकेन भने खाईदिन्छन् । अब उपत्यकालगायत अन्य जिल्लामा सुकुम्बासीहरुको दर बढ्ने निश्चित छ । यता, नामसारीको राजश्व पनि कर्जा लिनेबाटै उठाउँछन् ।

सरकारले साँच्चै नै अर्थतन्त्र टयाकमा ल्याउने हो भने पाँच सय र एक हजारको नोटमा प्रतिबन्ध लगाउनुपर्छ । मन्त्रिपरिषदले त्यो निर्णय गर्न ढिलाइ भइसकेको छ । सरकारले यो निर्णय गर्ने हो भने व्यक्तिहरुले घरमा लुकाएको पैसा बैंकमा आउँछ । राज्यलाई टाँट पल्टाउने अनि आफू सम्पत्ति जोड्ने प्रवृत्ति नेपालमा मौलायो ।

भ्रष्टाचार गरेको पैसा पनि घरमै थुपारेका छन् । राजश्व छलेको, मीटरब्याजमा लगानी गरेको पैसा घरमा लुकाइएको छ । सहकारीले पैसा खाईदिएपछि सर्वसाधारणले बैंकमा पनि पैसा राख्न छोडे । सबैले पैसा घरमै राख्न थाले । नेपाल राष्ट्र बैंकले बजारमा पैसा पठाइरहेको छ तर त्यो कहाँ छ ? थाहा छैन ।

बजारमा पैसा घुमिरहेको छ कि छैन

? राष्ट्र बैंकलाई मतलब छैन । आधाभन्दा बढी त घरमा थुप्रिरहेको छ अनि बजार कसरी चलायमान हुन्छ ? बैंकले एकैचोटि सबै बचत दिइराखेको छैन । पैसा एकमुष्ट नदिएपछि निक्षेपकर्ताहरुले थरीथरीका अडकलबाजी लगाउन थालेका छन् ।

लघुवित्त र सहकारीबाट सर्वसाधारणले चेतिसकेका छन् । ब्याजको लोभ देखाएपनि राख्दैनन्, आफ्नै आफन्त भएपनि विश्वास गर्दैनन् । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल ‘प्रचण्ड’ ले अर्थतन्त्र सुधार्न प्रयास गरिराखेका छन् । उनी एक्सनमा जानुपर्छ भनिरहेका छन् । तर, अर्थमन्त्री महत र गर्भनर महाप्रसाद अधिकारीले उनलाई भुल्याउने कार्य गरिरहेका छन् ।

जग्गाको कित्ताकाट खोल्दा पनि घरजग्गा कारोबार बढेको छैन । अर्कोतिर, सरकारले शेयरमा भएको १२ करोडको सीमा हटाएको छ । तैपनि, कुनै प्रभाव परेको छैन । प्रत्येक दिन सटर, कोठा र फल्याट खाली भइरहेको छ । व्यवसायीहरुले धमाधम व्यवसाय छोडिरहेका छन् । काम गर्ने ठाउँमा तलब नदिएर कामदारहरु भोकभोकै परेका छन् ।

एकातिर काम पाउँदैन अर्कोतिर काम गरेको पनि तलब पाउन सकिएको छैन । त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा मुलुक छोड्नेको भीड छ । लक्ष्यअनुरूप राजश्व संकलन हुन सकेको छैन । प्रधानमन्त्री प्रचण्डले यी कुरामा ख्याल गर्नुपर्छ । प्रधानमन्त्री माओवादी, अर्थमन्त्री कांग्रेस र गर्भनर एमालेका छन् ।

कांग्रेस र एमालेले आउने चुनावमा माओवादीलाई सकाउनुपर्छ भन्ने दाउ खेलिरहेका छन् । प्रधानमन्त्रीलाई असफल बनाउन उनीहरु लागेका छन् । उनीहरुले जसरी हुन्छ, प्रधानमन्त्रीलाई अल्माउने र काम गर्न नदिने षडयन्त्र रचेका छन् । प्रधानमन्त्रीले यसवारे ख्याल गर्न जरुरी छ ।

प्रधानमन्त्री प्रचण्डले कि अर्थमन्त्री र गर्भनरलाई हटाउनुपर्‍यो कि पाँच सय र हजारको नोटमा प्रतिबन्ध लगाउनुपर्‍यो । होइन भने आफूले काम गर्न नसकेको भनि राजीनामा दिनुपर्‍यो । जो आएपनि अर्थतन्त्र टयाकमा ल्याउन गाह्रो छ । किन कि मुलुक विदेशी ऋणमा फसिसकेको छ ।

जनताले तिरैको करले सरकारी खर्च धान्न सक्दैन, ऋण कहाँबाट तिर्नु ? नेपालमा भएका उद्योग, कलकारखाना सबै बन्द भइसक्यो । बैंकहरु डुबेर मर्ज भएका छन् । बैंकले शेयर होल्डरहरुलाई बोनस दिन सकेको छैन । बैंकको शेयर बेच्ने यत्तिकै छन्, किन्ने कोही छैन । अर्थमन्त्रीले अझैपनि मुलुकको अर्थतन्त्र ठीकठाक छ भन्नु जनतालाई भ्रम छन् हो ।

र, सञ्चारमाध्यमलाई ढाँट्नु हो । अझैपनि सर्वसाधारण ‘अनपढ’ छन् भन्ने यिनीहरुले सोचेका छन् । अर्थमन्त्री र गर्भनरका कारणले मुलुकको अर्थतन्त्र श्रीलंकाको जस्तै हुने भो । अब प्रधानमन्त्री एक्सनमा जानुपर्छ । भक्तपुर

अर्थतन्त्र

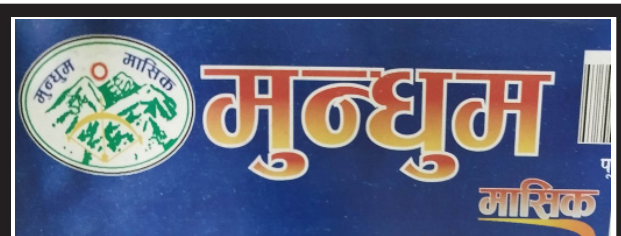
चालु आर्थिक वजेट कार्यान्वयन

उपलब्धिविहीन ?

काठमाडौँ - सरकारले चालु आर्थिक वर्षका लागि ल्याएको वार्षिक वजेट कार्यान्वयनको अवस्था अपेक्षाकृत उपलब्धि हासिल हुन नसकेको पाइएको छ । गएको मङ्सिर मसान्तसम्ममा सरकारले गरेको आम्दानी भन्दा खर्च बढी पाइएको महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको दैनिक वजेटरी तुलनात्मक विश्लेषणबाट गरिएको हो । यस अवधिसम्ममा वार्षिक लक्ष्यको २६ दशमलव ०७ प्रतिशत आम्दानी भएको छ भने २५ दशमलव ८७ प्रतिशत खर्च भएको देखाइएको छ । सरकारले चालु आवका लागि कूल रू १७ खर्ब ५१ अर्ब ३१ करोड २१ लाख बराबरको वजेट ल्याएको थियो । जस अनुसार मङ्सिर मसान्तसम्म सरकारको वजेट खर्च रू चार खर्ब ५२ अर्ब ९९ करोड ५७ लाख अर्थात् वार्षिक लक्ष्यको २५ दशमलव ८७ प्रतिशत रहेको छ । महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले जनाए अनुसार पहिलो पाँच महिना अवधिमा चालु खर्च ३१ दशमलव ५३, पुँजीगत खर्च ११ दशमलव ९४ र वित्तीय व्यवस्थातर्फको खर्च १८ दशमलव ५२ प्रतिशत रहेको छ । सरकारले चालु आवका लागि चालु शीर्षकमा रू ११ खर्ब ४१ अर्ब ७८ करोड ४१ लाख बराबरको वजेट ल्याइएकोमा मङ्सिर मसान्तसम्म रू तीन खर्ब ५९ अर्ब ९९ करोड ५७ लाख बराबर खर्च भएको छ । पुँजीगत शीर्षकमा रू तीन खर्ब दुई अर्ब सात करोड ४४ लाख बराबरको वार्षिक वजेट रहेकामा अहिलेसम्म रू ३६ अर्ब छ करोड तीन लाख बराबर मात्रै खर्च देखिएको छ । त्यस्तै, वित्तीय व्यवस्था शीर्षकमा रू तीन खर्ब सात अर्ब ४५ लाख ३६ हजार बराबर वार्षिक विनियोजन रहेकामा हिलसम्म रू ५६ अर्ब ९३ करोड ९७ लाख बराबर खर्च भएको छ, चालु आवको पहिलो पाँच महिना अवधिमा सरकारको राजस्व संकलन पनि लक्ष्यानुसार हुन सकेको देखिँदैन । चालु आवका लागि कूल रू १४ खर्ब ७२ अर्ब ४८ करोड ४७ लाख बराबर राजस्व उठाउने सरकारी लक्ष्य रहेकामा हालसम्म वार्षिक लक्ष्यको २६ दशमलव ०७ प्रतिशत अर्थात् रू तीन खर्ब ८३ अर्ब ९२ करोड ४२ लाख बराबर मात्रै राजस्व सं भएको छ । यो अवधिसम्म सरकारको आय-व्ययको विश्लेषण गर्दा आम्दानीको तुलनामा रू ६९ अर्ब सात करोड १५ लाख खर्च भएको पाँच महिना भित्र रू ६९ अर्बभन्दा बढीको वजेट घाटा सरकारले व्यहोरेको देखिन्छ । सरकारले चालु आवमा कर राजस्वतर्फ रू १३ खर्ब पाँच अर्ब ४७ करोड ९६ लाख र गैरकर राजस्वतर्फ रू एक खर्ब १७ अर्ब छ करोड २१ लाख बराबर संकलन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । त्यस्तै रू ४९ अर्ब ९४ करोड ३० लाख बराबर वैदेशिक अनुदान उठाउने सरकारी लक्ष्य छ । चालु आवको सुरुआती पाँच महिनामा कर राजस्व संकलन वार्षिक लक्ष्यको २५ दशमलव ८३ प्रतिशत अर्थात् रू तीन खर्ब ३७ अर्ब १८ करोड ६७ लाख छ भने गैर कर राजस्व संकलन वार्षिक लक्ष्यको २२ दशमलव ४२ प्रतिशत अर्थात् रू २६ अर्ब २४ करोड २५ लाख बराबर छ । सरकारले चालु आवको मङ्सिर मसान्तसम्ममा रू दुई अर्ब ७५ करोड ८० लाख बराबर वैदेशिक अनुदान प्राप्त गरेको छ ।

अक्टेभ, सिटिजन्स बिच छुटका लागि समझदारी

काठमाडौँ - आफ्ना ग्राहकहरुलाई विशेष छुटको सुविधा उपलब्ध गराउन विभिन्न संघसंस्थासँग सम्झदारी गर्दै आएको सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेड र दरबारमार्ग, काठमाडौँस्थित अक्टेभ काठमाडौँ बिच सिटिजन्स समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ । उक्त समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर पश्चात् सिटिजन्स बैंकका कार्डवाहकले अक्टेभ काठमाडौँमा १० प्रतिशतसम्मको आकर्षक छुट पाउने भएका छन् । यस किसिमको सहकार्यबाट बैंकका ग्राहकहरु लाभान्वित हुनुका साथै नगद कारोबारबाट डिजिटल कारोबार तर्फ उत्प्रेरित हुने विश्वास बैंकको छ । यसरी बैंकले डिजिटल बैंकिङ्ग माध्यमहरुको प्रयोगलाई बढाउन र ग्राहकहरुलाई डिजिटल माध्यमबाट भुक्तानी गर्न प्रोत्साहन गर्न समय समयमा ग्राहकमैत्री सुविधाहरु सञ्चालनमा ल्याउँदै आएको छ । यस प्रकारको डिजिटल कारोबार गर्दा पाइने छुट सम्बन्धी विस्तृत विवरणहरु सिटिजन्स बैंकको वेबसाइटमा पाउन सकिने बताइएको छ । यो सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडले देशैभर फैलिएका आफ्ना १९० वटा शाखा, १५१ वटा ए.टि.एम. र ९७ वटा शाखा रहित बैंकिङ्ग ईकाईहरुबाट १६ लाख ८२ हजार ग्राहकवर्गलाई आधुनिक बैंकिङ्ग सेवाहरु प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

भाषा- लिपी, संस्कार-संस्कृति, धर्म-कर्म लगायतका विविध पक्ष बारे जानकारी लिन “मुन्धुम मासिक” खोजीखोजी पढौ !!

आफ्नो आम्दानीको बँधटा सुनिश्चित गर्‍यो ।

समयमै कर तिर्‍यो जरिवानाबाट बर्‍यो ।

स्थायी लेखा नम्बर लिएर मात्र कारोबार गर्‍यो ।

करको वर्ग घरघरमा गर्‍यो ।

बस्तु या सेवा खरिद गर्दा अतिव्याप्य बिल लिने दिने बानी गर्‍यो ।

कर तिर्‍यो नगर विकास कार्यमा सहभागी बनौ ।

हामीले तिरैको कर हामै लागि ।

सूर्योदय नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
फिक्कल, ईलाम, संघीय नेपाल ।

साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लिमिटेड द्वारा प्रवर्द्धित **जिट ग्याँस**

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

ISI स्ट्याण्डर्डको निज बहिर् दर कोट नै बीचमा रिटलको जाली भएको १ टनको होजकण्डय
उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
पुम प्रत्येक वर्ष नै एम्पिको प्लम्बिक बिल भएको रिटिगनर
कम्प्युटर प्रविधिक वल्लो प्लम्ब टौलमा सोई जाला दत्तक हुनुको

जिट कान्सल्टी अन्ड इन्जिनियरिंग लिमिटेड
जुम कोल लोडि
कर्णाली प्रदेशको कर्णाली जिल्लाको
कोल कोलमा, काठमाडौँ नजिकै जलेश्वरी नदीको
दक्षिण तटमा, काठमाडौँ नजिकै जलेश्वरी नदीको

साल्ट ट्रेडिङ समूहका उत्कृष्ट साथ बस्तुहरु

बालबालिकाको....

आफ्नो छोराछोरी जन्माएपछि न्वारन गरिदिनु उसको कर्तव्य हो । जेसुकै नाम राखे पनि उसको अधिकारको कुरो हो । तर, हरेक व्यक्ति निश्चित परिवार, समुदाय, समाज, संस्कार, संस्कृति, परम्परालाई अँगालेर अधि बहिरहेको हुन्छ । देश, परिवेशअनुकुल आफ्नो मौलिकता वोकिरहेको हुन्छ । त्यसैले त्यो मौलिकतालाई जोगाउनका निम्ति सामुहिक एकताको आवाज बटुल्ने क्रम बढ्दो छ । त्यसनिम्ति नेपालका आदिवासी जनजाति समुदाय संगठित रूपमा अधि बढ्दै आएका छन् । यी समुदायको साझा संगठन नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघ रहेको छ ।

हरेक व्यक्ति निश्चित परिवार, समुदाय, समाज, संस्कार, संस्कृति, परम्परालाई अँगालेर अधि बहिरहेको हुन्छ । देश, परिवेशअनुकुल आफ्नो मौलिकता वोकिरहेको हुन्छ । त्यसैले त्यो मौलिकतालाई जोगाउनका निम्ति सामुहिक एकताको आवाज बटुल्ने क्रम बढ्दो छ ।

लेखक पूर्ण पी राईको शब्दमा ‘आदिवासी जनजाति आन्दोलन पहिचान, अधिकार र पहुँचको आन्दोलन हो । जागरण र कर्तव्यको आन्दोलन हो । अधिकार र पहुँच प्राप्तिका लागि राज्यसत्तामा दबाव सिर्जना गर्नुपर्दा तल्लो तप्कासम्म चेतना र क्षमता विकास गर्नुपर्छ । यस्तो दबावमूलक आन्दोलन राजनीतिक प्रकृतिको हुन्छ भने जागरण र कर्तव्यको आन्दोलन सामाजिक आन्दोलन हो । आदिवासी जनजाति आन्दोलन राजनीतिक र सामाजिक आन्दोलनको सम्मिश्रण हो, तर अहिले कुहिरोमा रुमलिएको काग जस्तै भएको छ । नेपाली समाजको प्रधान अन्तर्विरोध वर्गीय हो कि सामाजिक (भाषिक, सांस्कृतिक, जातीय) भन्ने बहसको लामो शृंखला छ । राजनीतिक शक्तिले वर्गीय सवाललाई प्रमुख ठानिरहे, आदिवासी जनजातिले सामाजिक पक्षलाई जोड दिइरहे । शक्तिको

पहुँचमा एकल जातीय वर्चस्वले नेपालको पछौटेपनको प्रमुख कारण सामाजिक देखाउँछ, जसलाई राज्यसत्ताले कहिल्यै स्वीकार गरेन । यसको वर्गीय पक्ष कम पेचिलो छैन ।’

फेरि व्यक्तिको नामतर्फ फर्किउँ । लेखक तथा मातृभाषा अभियन्ता सन्जोग लाफा मगरको ठग्याइ छ कि समुदायमा मौलिक नामहरू राख्न पुनःजागरण आएको छ । मगर समुदाय हिन्दुरूसँग संसर्ग नहुँदासम्म व्यक्तिको मौलिक नामहरू थिए । मुख्यगरी छोराको नाम लाक्षणिक, विशेषणका आधारमा राखिन्थे । छोरो जन्मिएपछि गोरो देखिए ‘ बोच्या’, काले भए ‘चिच्या’ आदि भन्थे । त्यसैगरी छोरी जन्मिएपछि वनस्पति, खोला, डाँडाजस्ता प्रकृतितुल्य नामहरू राखिदिन्थे । नामको विचमा ‘माया, कुमारी’को सट्टा ‘सरा’, ‘धरा’ जोडिन्थे । जस्तो बलिसरा, मिसरा, यसोधरा, लिसरा आदि हुन्थ्यो ।

जागरणपछि ‘ग्यावट’ (चन्द्रमा), ‘नामखान’ (सूर्य), ‘ दियावु’ (बादल), नमसरा (प्रकृति), निसरा (दुइफूल), लिसरा (फक्रन लागेको फूल), मिसरा (फक्रिएको फूल) जस्ता मौलिक नामहरू राखिदिने क्रम बढेको छ । गोरेबहादुर खपाङ्गीको अगुवाईमा मगर संघले ‘मगर मुक्तिका लागि जन्मदेखि मृत्यु पर्यन्तसम्म बाहुन पुरेत नत्याइ आफ्नै कुटुम्बबाट कर्मकाण्ड गर्ने’ महत्वपूर्ण निर्णयले सामाजिक जागरणमा बल पुगेको लाफा उल्लेख गर्नुहुन्छ ।

स्मरण गर्नु पर्ने पक्ष यो छ कि राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्यांकले देश नेपालको कुल जनसंख्याको पहिलो हिस्सा क्षेत्री (१६.४५ प्रतिशत), दोस्रो पहाडि ब्राम्हण (११.२९ प्रतिशत) र तेस्रोमा मगर (६.९ प्रतिशत) रहेको छ । त्यसपछि थारु (६.२ प्रतिशत) र तामाङ (५.६२ प्रतिशत) रहेका छन् ।

तामाङ समुदायको नाम राख्ने परम्परा तिब्बतीकरण र हिन्दुकरणमा परेको भाषावैज्ञानिक अमृत योन्जन तामाङ बताउनु हुन्छ । उहाँको कथन छ, ‘तामाङको नाम पूर्ण रूपमा हराएको छ भने

राख्नेले तिब्बतियन नाम राख्न थालेका छन् किनभने लामाहरू तिब्बतियन छन् । तामाङ समुदाय तिब्बतीकरण र हिन्दुकरणमा फसेको छ । क्रिस्चियनिटीकरण पनि छ ।’ उहाँले पछिल्लो वर्षमा ‘तामाङ नामकोश’ प्रकाशन गर्नु भएको छ । नेपाल तामाङ घेदुङले छेड्दै आएको जागरण अभियानसँगै तामाङ समुदायमा बालबालिकाको नाम तामाङ भाषामै राख्ने क्रम बढेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्यांकले देश नेपालको कुल जनसंख्याको पहिलो हिस्सा क्षेत्री (१६.४५ प्रतिशत), दोस्रो पहाडे ब्राम्हण (११.२९ प्रतिशत) र तेस्रोमा मगर (६.९ प्रतिशत) रहेको छ । त्यसपछि थारु (६.२ प्रतिशत) र तामाङ (५.६२ प्रतिशत) रहेका छन् ।

अनुसन्धाता चन्द्रकुमार राई ‘हतुवाली’ व्यक्ति नामलाई लिएर दुईवटा कृति प्रकाशित गर्नुभएको छ । ती हुन्- ‘राई बान्तावा भाषामा बालबालिकाको नाम’ (२०७०) र ‘किरात बालबालिकाको नामकोश’ (२८ राई, लिम्बू, कोंयच (सुनुवार) र याक्खा भाषामा) । दोस्रो कृतिको भूमिकामा संस्कृतिविद् सत्यमोहन जोशीले लेख्नु भएको छ- ‘.. आफ्नो जातीय संस्कार र संस्कृतिको चिनारी र विशेषता तथा मातृभाषाको श्रीशोभा दर्शाउने नामको महत्व ज्यादै ठूलो हुने गर्दछ । प्रस्तुत नामकोशभित्रका नामहरू अध्ययन गर्दै जाँदा किराती राई, लिम्बू, सुनुवार र याक्खा समाजमा विद्यमान अमूर्त संस्कृति (इन्टान्जिबल कल्चर)को अमूल्य भण्डार विश्व ब्रह्ममाण्डदेखि लिएर प्रकृतिसम्म (फ्रम कस्मोलोजी टु नेचर) ओगटेको देखापर्दछ । यो नै यस नामकोशको महान् उपलब्धि भएको छ ।’

यसैगरी बैरागी काइँलाले लेख्नु भएको छ- ‘विगत २ सय ४० वर्ष बढी समयदेखि राज्य एकभाषीक नीतिका कारणले पनि खस नेपाली भाषाको बढ्दो प्रचलन र प्रभावमा हाम्रा आफ्ना र स्थान नामहरू पनि खस नेपालीकृत भएर गए । यसरी सांस्कृतिक र भाषिक विचलन

आएर भाषा लोपको प्रक्रियाले अस्तित्वमाथि नै संकट उत्पन्न भएको छ । यस अवस्थाले संत्रस्त भएका हामी, अस्तित्व रक्षाका लागि मात्र भएपनि जन्मने बालबालिकाको नाम मातृभाषामा राखेर भाषा र संस्कृतिको संरक्षण अभि बढ्ने जमर्को गर्नु पर्ने भएको छ ।’

अनुसन्धाता चन्द्रकुमार राई ‘हतुवाली’ यी दुई नामकोश प्रकाशित भएपछि समाजमा सकारात्मक प्रभाव परेको बताउनु हुन्छ । ‘नेपालमा मात्र होइन, जहाँ जहाँ किरातीहरूको बसोबास छ, त्यहाँ यी किताबको खोजी र मौलिक नाम राख्ने पहल हुँदैआएको छ । र अरु समुदायमा पनि स्रोत पुस्तकका रूपमा लिने गरिएको छ ।’

किन मौलिक नाम राख्ने त ? भन्ने सवालमा लेखक हतुवाली भन्नुहुन्छ- ‘ भाषा बचाउँछ । भाषाको प्रचार प्रसार हुन्छ । नामको अर्थ विद्यालयको कक्षा कोठामा खोजी हुन्छ । अरुले अर्थपूर्ण रहेको थाहा पाउँछन् । सरकारी कागजातमा अभिलेखीकरण हुन्छ र पुस्तौँ पुस्तासम्म रहन्छ । र राज्यसत्तामा जस्तोसुकै निरंकुश शासक आएपनि नागरिकको नाम परिवर्तन गर्न सक्दैन । पाउँदैन ।’

अन्तमा, यही पुस्तकको भूमिकामा उनै भाषावैज्ञानिक प्रा.डा. राईले भन्नुभएको छ- ‘ मलाई प्रष्टै थाहा छ, मेरो पहिचानले अरुका पहिचानलाई कुनै प्रकारको बाधा-विरोध पुर्यादैन । बरु अरुका पहिचानले मलाई सामाजिक सम्बन्ध गर्नमा मद्दत पुर्‍याउँछ । यो मेरो दृढ विश्वास हो ।’ अर्थपूर्ण नामसहित बाँच्नु अनि समुदायलाई अधि डोर्‍याउनु हरेक सामाजिक अभियन्ताको कर्तव्य हो । हरेक बाबु-आमा सचेत रहेर आफ्नो सन्तानको न्वारन गर्दै मौलिक अर्थपूर्ण नाम राखिदिनु र त्यही मर्मलाई बुझेर लामा, गोम्पो, पण्डित, नाकछोङ, होम, गुरुहरू अधि बढ्नु आजको आवश्यकता हो । हरेक, जातीय संघसंस्थामार्फत् सकारात्मक पहल गर्नु उत्तिकै जरुरी छ ।

नेवा–ताम्सालिङ नामाकरण गर्नुपर्ने माग गर्दै काठमाडौँमा पहिचान सभा

काठमाडौँ - बागमती प्रदेश नामाकरण भएको करीव चार वर्ष पछि, बागमती प्रदेशलाई नेवा- ताम्सालिङ नामाकरणको माँग गर्दै आदिवासीजन्य संघसंस्थाहरूले काठमाडौँमा संयुक्त पहिचानसभाको आयोजना गरेका छन् । नेवा ताम्सालिङ पहिचान सभा भनिएको सो सभा बागमति प्रदेशका रैथाने नेवा र तामाङ जाति सम्बद्ध नेवा देय् दबू र नेपाल तामाङ घेदुङको संयुक्त आयोजनामा भएको थियो । पहिचान सम्वन्धि सो आन्दोलनलाई गुरुङहरूको जातीय सभा तमू ट्युल छोर्जिध, गुरुङ राष्ट्रिय परिषद र मगरहरूको जातीय संस्था नेपाल मगर संघको समेत समर्थन रहेको थियो ।

यसै गरी अन्य जातीय संस्थाहरु र आदिवासी महिलाहरुको संस्था राष्ट्रिय आदिवासी जनजाति महिला महासंघका प्रतिनिधिहरुको समेत सहभागिता थियो । १ नम्बर प्रदेशमा प्रदेश पुन नामाकरण आन्दोलन जारी रहेकै बेला यस्तै प्रकारको आन्दोलन अन्य प्रदेशमा विस्तार गर्ने उद्देश्यले बागमतीमा पहिलोपटक संयुक्त पहिचान सभाको आयोजना गरिएको हो ।

यस्तै प्रकारको सभा अन्य प्रदेशमा पनि लैजाने गरी कार्यक्रम बनाइएको नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघका अध्यक्ष गेल्ले लामा शेर्पाले जानकारी दिनु भयो ।राजधानीको व्यस्थ बजार असन चौकको डबलीमा

आयोजना भएको सभामा नेपाली कांग्रेसका नेता तथा पुर्व मन्त्री भिमसेनदास प्रधानसमेत सहभागी हुनु हुन्थ्यो ।

कार्यक्रममा नागरिक समाजका तर्फबाट लेखक खगेन्द्र संग्रौला, राष्ट्रिय आदिवासी जनजाति महिला महासंघका अध्यक्ष निमी शेर्पा, किरात याक्थुङ चुम्लुङका अध्यक्ष प्रेम एक्तेन, तमू ट्युल छोर्जिध, गुरुङ राष्ट्रिय परिषद्का अध्यक्ष कर्ण गुरुङ, नेपाल मगर संघका अध्यक्ष ज्ञानेन्द्र पुन मगर, सुनुवार सेवा समाजका अध्यक्ष अमृत सुनुवार, संविधान सभा सदस्य इन्द्र बहादुर गुरुङ लगायतले संबोधन गर्नुभएको थियो ।

सभामा बोल्ने सबै वक्ताहरूले प्रदेशको नाम पहिचान सहितको गराउनको लागि सबै प्रदेशमा आन्दोलनको आवश्यकता माथि जोड दिनु भएको थियो । यस अधि नेपाल तामाङ घेदुङका अध्यक्ष मोहन गोले तामाङले संयुक्त अपिल बाचन गर्दै राज्यको विभेदकारी संरचनाका कारण नेवार र तामाङलाई आफ्नो थातथलोबाट विस्थापित गराउँदै लगेको आरोप लगाउनु भयो ।

काठमाडौँको न्युरोडबाट च्याली सहित सभामा परिणत भएको कार्यक्रम नेवा देय् दबुका अध्यक्ष पवित्र वज्रचार्यको अध्यक्षतामा भएको थियो । सभामा तामाङ परम्परा अनुसार बोन्डो र ताम्बाद्वारा प्रस्तुती राखिएको थियो । भने कवि राजु स्याङ्तानले कविता बाचन गर्नुभएको थियो ।

अन्तर्राष्ट्रिय

अमेरिकामा घरबारविहीनको संख्यामा बृद्धि

वाशिङ्टन डीसी- संयुक्त राज्य अमेरिकामा घरबारविहीन हुनेको सङ्ख्या यस वर्ष कीर्तिमानी स्तरमा पुगेको छ । शुक्रबार सार्वजनिक गरिएको एक सरकारी प्रतिवेदनले घरबारविहीन हुनेको सङ्ख्या कीर्तिमानी स्तरमा पुगेको देखाएको हो ।

अमेरिकी आवास तथा शहरी विकास विभागका प्रमुखले गरेको गणनाअनुसार डिसेम्बरसम्ममा देशभर छ लाख ५३ हजार १०० भन्दा बढी मानिस घरबारविहीन भएका छन् ।

यो सङ्ख्या अघिल्लो वर्षको तुलनामा ७० हजार ६५० अर्थात् १२ प्रतिशत बढी हो र सन् २००७ मा तथ्याङ्क सङ्कलन सुरु भएयताकै सबैभन्दा बढी हो ।

अफ्रिकी अमेरिकीहरू कुल अमेरिकी जनसङ्ख्याको १३ प्रतिशत छन् तर घरबारविहीन भएका मध्ये ३७ प्रतिशत अफ्रिकी अमेरिकीहरू रहेका छन् । सन् २०२२ देखि २०२३ को बीचमा पहिलो भाषका रूपमा स्पेनी भाषा प्रयोग गर्ने भनेर पहिचान गर्ने व्यक्तिमा घरबारविहीन हुनेको सङ्ख्यामा २८ प्रतिशत अर्थात् ३९ हजार १०६ जनाले वृद्धि भएको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ ।

सन् २०१२ देखि नै घरबारविहीन अवस्थामा रहेका बालबालिकाको सङ्ख्या पनि १६ प्रतिशतले वृद्धि भएको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ । जनवरीमा घरबारविहीन भएका छ लाख ५३ हजार १०० मध्ये हरेक १० जनामा छ जना आश्रयस्थल वा अन्य अस्थायी आवासमा थिए भने १० मध्ये चार जना मानव बस्तीका लागि नबनेको ठाउँमा थिए ।

क्यालिफोर्नियामा सबैभन्दा धेरै एक लाख ८१ हजार ३९९, न्युयोर्कमा एक लाख तीन हजार २००, फ्लोरिडामा ३० हजार ७५६, वासिङ्टनमा २८ हजार ३६, टेक्सासमा २७ हजार ३७७ र ओरेगनमा २० हजार १४२ जना घरबारविहीन छन् ।

विशेषज्ञहरूका अनुसार संयुक्त राज्य अमेरिकामा घरबारविहीनताको सङ्कटलाई गरिबी, मानसिक स्वास्थ्य, लत र आवासको अभावलगायत धेरै कारकहरूले बढावा दिइरहेको छ ।

न्यायाधीशबाटै इच्छा मृत्युको अनुमति माग

नयाँदिल्ली - इण्डियाको उत्तर प्रदेशस्थित बांदा जिल्लाकी एक महिला न्यायाधीशले सर्वोच्च अदालतमा इच्छा मृत्युको अनुमति मागेकी छन् । न्यायाधीशको सो कुरा प्रकाशमा आएपछि उत्तर प्रदेश सहित इण्डियाभर हल्ला मचिएको छ । त्यस्तै सामाजिक सञ्जालमा पोडित बनेकी अर्पिता साहुको नाम सनसनी भएको छ । उनले सर्वोच्च अदालतमा इच्छा मृत्युको अनुमति माग्दै पत्र लेखेकी हुन् ।

महिला न्यायाधीशले सर्वोच्च अदालतमा लेखेको पत्रमा आफूले भोगेको शोषण वारे उल्लेख गर्दै आफू माथि अन्याय भएको बताएकी छन् तर, यस विषयमा प्रहरीले अहिलेसम्म कुनै कारवाही गरेको छैन ।

बन्दाको बबेरु तहसीलमा सिभिल न्यायाधीश पदमा कार्यरत अर्पिता साहुले एक चिट्ठी लेखेर न्यायाधीश र उनका सहकर्मीले उनलाई राती घर आउन दबाव दिने गरेको अवस्था सुनाएकी छन् । जसका कारण उनी शारीरिक र मानसिक शोषणमा परेकी भए पनि न्यायको माग गर्दा कुनै पनि सुनुवाइ नभएको उल्लेख गरेकी छन् । ‘डेढ वर्ष वितिसक्दा पनि म माथि भएको अन्यायको कसैलाई वास्ता नभएकोले जीवन नरहने निर्णय गरेकी छु । म अब बाँच्न चाहन्न । त्यसैले म सर्वोच्च अदालतबाट इच्छा मृत्युको अनुमति मागछु,’ उनले भनेकी छन् ।

सर्वोच्च अदालतले ८ सेकेण्डमै खारेज गरेको रिट निवेदन अर्पिता साहुले सर्वोच्च अदालतबाट इच्छा मृत्युको अनुमति माग्दै आफूले सन् २०२२ मा इलाहाबाद हाईकोर्टका मुख्य न्यायाधीशसमक्ष उजुरी पनि गरेको तर न्याय नपाएको बताइन् । ‘आजसम्म यस विषयमा कुनै कारवाही भएको छैन न त कसैले रिस उठेर तिमीलाई के भयो भनेर सोधेको छ’ उनले भनेकी छन् ।

‘यस विषयमा सर्वोच्च अदालतमा रिट निवेदन परेको थियो तर ८ सेकेण्डमै सुनुवाइ नगरी मुद्दा खारेज भएको थियो । त्यसैले म अब बाँच्न चाहन्ना जिउँदो लाश भै मैले डेढ वर्ष न्याय खोजें तर आजसम्म न्याय पाएको छैन । म सम्मानजनक इच्छा मृत्युको लागि सर्वोच्च अदालतबाट अनुमति माग्दछु । मेरो जीवन अस्वीकार होस्, अर्पिताले लेखेकी छन्, ‘मैले निकै उत्सुकताका साथ न्यायिक सेवा रोजें । न्यायबाट वञ्चित सबैलाई न्याय दिन्छु भन्ने विश्वास थियो तर एक दिन न्याय मार्गै पछि भन्ने थाहा थिएन ।

मलाई फोहोर ठानिन थाल्यो, त्यसपछि मैले आफूलाई धेरै बेकार र असहाय ठान्न थालें । म भित्रबाट टुटेको छु। मैले जनतालाई न्याय दिने सोचेको थिएँ तर म गलत सावित भएँ ।’

यसैगरी उनले भनेकी छन्, ‘म इण्डियाको नारीहरूलाई भन्न चाहन्छु कि, शारीरिक शोषणको साथ बाँच्न सिकनुहोस्, यो जीवनको सत्य हो, कानुन र ऐन नाम मात्रको छ । शोषित भए पनि सुनुवाइ भएन भने विर्सिंदैउ ।

यसले कसैलाई केही फरक पार्दैन । यदि कुनै महिलाले व्यवस्था विरुद्ध लड्न सक्छु भन्ने सोच्नु हुन्छ भने जानुन्सु म न्यायाधीश बनेर आफू माथि भएको शोषणको न्याय पाउन सकिदनेँ भने तिमीले पनि पाउन सक्दैनौ ।’ मिडिया रिपोर्टका अनुसार अर्पिता साहु अदालतमा हुँदा बाराबकी वारका महासचिव रितेश मिश्रासँग उनको विवाद भयो र उनले उनको अदालत बहिष्कार गरे । त्यसपछि यो विषयले गति लियो । पछि यो कुरा जिल्ला न्यायाधीश समक्ष पुगेपछि उनले महिला न्यायाधीशलाई गाली गरेका थिए । जसका विरूद् उनले मुद्दा चलाइन तर सफल भइनन् । त्यसपछि उनले इच्छा मृत्यु रोजेकी बताइन्छ ।

थिमी टाइम्स
THIMI TIMES WEEKLY
साप्ताहिक

मध्यपुर थिमिबाट नियमित रूपमा प्रत्येक हप्ताको बुधवार प्रकाशित हुने थिमी टाइम्स खोजी खोजी पढौँ ।

साथै हाम्रो वेबपेज

<https://www.thimetimes.com.np>
<https://www.facebook/thimittimes.com.np>
email: thimittimes@gmail.com.
Contact No. 9851102273

थिमी टाइम्स
thimittimesnews.com

“मातृभाषाको उन्नति नगर्ने जातिको पतन र विनाश हुन धेरैवेर लाग्दैन ।”
- वाल गंगाधर तिलक

“नारी मात्र पुरुषको पत्नी होइनन्, उनी राजनीतिक नेता, कार्यकर्ता पनि हुन् ।”
- क्रुप्सकाया

सम्पादकीय

एकल जाति भाषी सचेत बन्नै पर्ने

मुलुकको वर्तमान संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य प्रणालीको विरुद्ध केही अतिवादी निरंकुश, एकात्मक राज्य व्यवस्थाको खम्बा मानिएको राजतन्त्र पक्षधर सडकमा उत्रने प्रयास गरिरहेको आभास यता केही समयदेखि गरिदै आएको छ । त्यस्तै यही, व्यवस्थामा प्रायः राज्य सत्ताको बागडोर सम्हाली रहेको राजनीतिक दलका नेता, कार्यकर्ताको जनद्रोही र देशद्रोही प्रवृत्तिकोसमेत विरोधमा जनलहर उठिरहेको आकलन गरिदैछ ।

यी दुई फरक लक्ष्यका साथ उठिरहेको जनआवाजले कतिपय सन्दर्भमा राजनीतिक नेता कार्यकर्ता भन्दा पनि राज्य व्यवस्थाकै विरुद्धमा आवाज घन्किरहेको टिप्पणी अलिक बढी भइरहेको स्थिति छ । अतः यस्तो अवस्थामा संघीयता, लोकतन्त्र, गणतन्त्र, धर्मनिरपेक्षता समानुपातिक समावेशी, समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीका अलावा हरेक निकायमा आरक्षण जस्ता विषयको उठान हुनु स्वाभाविक मान्न सकिन्छ । जसलाई यहाका बहुसंख्यक आदिवासी जनजाति, दलित उत्पीडित, थारु, मधेशी, मुस्लिम, महिला, सीमान्तकृत, अल्पसंख्यक पिछडीएका वर्ग, क्षेत्र, समुदाय हरेकले व्यवस्थाको अपरिहार्यतालाई कहिल्यै विरोध गर्ने पक्षमा देखिन्छ अर्थात् यो व्यवस्थाको विकल्प दोस्रो कुनै नभएको शतप्रतिशतले स्वीकार गरेको स्थिति छ । जसलाई संस्थागत स्थायित्व कायम गर्दै संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक संविधानलाईसमेत संशोधन, परिमार्जन सहित कार्यान्वयन गर्ने गराउने पक्षमा आमनागरिक पूर्ण सहमत भएको ठहर गर्न सकिन्छ । यिनै वास्ताविक यथार्थलाई बुझी संघीयता लोकतन्त्र, गणतन्त्र, धर्मनिरपेक्षता जस्ता महत्वपूर्ण पक्षको विरोधमा उत्रेका राजतन्त्रवादी र अन्य पक्षको विरुद्ध संघीय संसद्का प्रमुख प्रतिपक्ष दल एमालेले बैतडीको भुलाघाटदेखि पाचथरको चिवाभन्ज्याङसम्मको संकल्प यात्रा नामक कार्यक्रम सञ्चालन गरिसकेको छ । यस सिलसिलामा विशेषगरी संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य व्यवस्थाको कट्टर पक्षपतिको रूपमा मानिएको आदिवासी जनजाति सम्प्रदाय भित्रका किरात राई, लिम्बू, याक्खा, सुनुवार, कोचे, मेचे, धिमाल, चौधरी, थारु, राजवंशी, माझी लगायतकाहरूको सामाजिक (जातीय) संघसंस्थाको नेतृत्वमा सहअस्तित्व र पहिचानको निम्ति आन्दोलन चर्काइरहेका छन् । यसरी आन्दोलन संचालन गर्नुको मुख्य कारण तत्कालीन प्रदेश नं. १ लाई एकल गोत्रिय कथित कोशी नाम खारेज गरी अस्तित्व, पहिचान र सभ्यतामा आधारित “किरात” नामाकरण गरिनु रहेको छ । त्यसका लागि प्रदेश नं. १ पुनः नामाङ्कन संयुक्त संघर्ष समितिको नाम दिई सशक्त आन्दोलन भइरहेको छ । तर यस आन्दोलनलाई नेकपा एमाले पार्टीले भने त्यस्तो समर्थन र सकारात्मक तवरलेसमेत नहेरी रहेको अवस्था छ । फलस्वरूप तत्कालीन प्रदेश १ स्थित उदयपुरको घुर्मीमा दुई पक्ष बिच झडपको स्थिति देखिएको थियो भने, भोजपुर, धनकुटाको सिमाना लेगुवाघाटमा त पूर्व प्रधानमन्त्री तथा नेकपा एमालेको अध्यक्ष के पी शर्मा ओलीलाई एक जना पहिचानवादी किरातीले भ्भाण्डसम्म हान्न भ्याए । यसर्थक, नेकपा एमाले अहिलेसम्म पनि अस्तित्व र पहिचानवादीको मुद्दामा सकारात्मक नदेखाएको आरोप लागेको छ । त्यही आरोपलाई पुष्टि हुने गरी एमालेले पनि मध्य पहाडी लोकमार्गमा कार्यक्रम गरी पहिचानवादीहरूको आन्दोलन तुहाउने दृष्ययास गरेको पनि आरोप छ । त्यस तर्फ मुलुकको एक प्रमुख प्रतिपक्ष राजनीतिक दल हुनुको नाताले बहुसंख्यक नागरिकले उठाएको पहिचान अनि सभ्यता रूपी प्रदेश नामाकरण प्रति केही लचिलो बन्दै अधि बढ्नुको सट्टा दम्भ देखाउँदै कूल्चने प्रयत्न गर्नुलाई पहिचानवादीहरूले पनि नकारात्मक तवरबाट लिदै अधि बढ्नु मुलुककै निम्ति दुर्भाग्य हो । यद्यपि यी दुवै राजनीतिक र सामाजिक पहिचानवादी भएपनि संघीयता लोकतन्त्र, गणतन्त्र, धर्मनिरपेक्षताको पक्षमा भने सहमत देखिएको मान्न सकिने केही तिनको गतिविधिले देखाएको छ । यति हो, एमाले अस्तित्व र पहिचानको विरोधमा प्रत्यक्ष-परोक्ष छ भने पहिचान र अस्तित्ववादी भने अस्तित्व अनि पहिचान्को कट्टर पक्षपातीको रूपमा क्रियाशील रहेको छ । जसले गर्दा एकल जाति, धर्म, भाषा, संस्कृति, भेषभूषा पक्षधरसमेत सचेत बन्न पर्ने अवस्था सिर्जना गरी दिएको छ ।

नेपाल आर्मी, इण्डियन आर्मी, ब्रिटिस आर्मी, सिंगापुर प्रहरीलगायत विभिन्न शारीरिक फिटनेशको लागि हामीलाई सम्झनुहोस् ।

MASTER RAJESH RAI
Owner/Training Director

GURKHA FITNESS & EDUCATION CENTRE

Seti Badh Marga Deep-16, Pokhara

+ 977 - 61 - 442292, 442293
+ 977 9803370473

E-mail : rajrajesh56@yahoo.co.uk
www.facebook.com/gurkhatraining

दिल्ली आदेशपालक सरकार र मोदीको कालापानी अड्डा

विनोद त्रिपाठी

यो आलेखमा रोचक र निकै तथ्यपरक एउटा विषय मात्र चर्चा गर्नेछौं । त्यो हो, दिल्लीको रिमोट कन्ट्रोलमा नेपालको सत्ता ! तपाईंले एकवर्ष पहिले र अहिले उपत्यकाको वातावरण नियाल्नु भएको छ ? याद गर्नु भएको छ भने तपाईंले एक वर्षअघि वानेश्वरचोक लगायत दर्जनौँ स्थानमा ‘हर्न निषेध’ सुचनाहरु देख्नुभयो ? पक्कै देख्नुभयो हैन । अहिलेका दृष्यहरु पनि देखिरहनु भएकै होला । अहिले कहिकतै यस्ता जनचेतनामुलक सुचनाहरु पाउनुहुन्छ ? अहँ विक्कुल पाउनुहुन्छ । केहि पुराना सुचनापाटी कतै बाँकी होलान् ! अब ध्यान दिएर फेरि सोच्नुस् त, आखिर विगतदेखि नियमित जारी ‘हर्न निषेध’का सुचनाहरु एकाएक कसरी हराए ?

हर्न निषेधको काम ट्राफिक प्रहरीले गर्छ । आदेश गृह मन्त्रालयले दिन्छ । यो सबैले जानेकै विषय भयो । तर, अहिले न यो काम ट्राफिकले गर्छ, न मन्त्रालयबाट यस्तो आदेश आउँछ । तपाईं अचम्ममा पर्नुभयो हैन । पक्कै पनि यो सुनेर एकछिन तपाईंलाई हैरान बनाउनेछ । ट्राफिकले त आदेश पाएपछि काम गर्ने हो । उसले नियमित काम गरेकै छ । तर, विगतदेखिको हर्न निषेधको नियमित काम ट्राफिकको सेड्युलबाट किन भिकियो ? धेरैलाई हैरानी र खुन्दुली पक्कै लाग्यो होला !

गृह मन्त्रालयमा मन्त्री को छ ? नारायणकाजी छन् हैन ! जब यी मन्त्री बने, अनि यस्तो भयो । अझै विश्वास गर्नु भएन ? फेरि तथ्यातिर जाऔँ । उपत्यकामा ट्राफिक चेतना फैलाउन एफएम रेडियो पनि छ । त्यहाँ भएका गत वर्ष र हालका सुचनाहरुको लिष्ट हेर्नुस । भिन्नता पुरै स्पष्ट छ । जब २०७९ साल पुस ११ गते नारायणकाजी गृहमन्त्रीको कुर्सीमा बसे, अनि हर्न निषेधका सुचनाहरु तुरुन्तै हटाइए । अब अर्को तथ्य हेरौँ । उपत्यका ट्राफिकले महानगरसंग मिलेर मुख्य चौकहरुमा ठुला ठुला हर्न निषेधका प्लेक्स, साइनबोर्ड राखेको थियो ।

यो त याद गर्नु भएकै होला । तर, यी नारायणकाजी आएपछि यी सुचनाका बोर्ड सबै हटाइए । के अहिले कतै यी बोर्ड देख्नुहुन्छ ? के अहिले एफएम रेडियोमा हर्न निषेधका सुचना सुन्नुहुन्छ ? के कुनै दिन हर्न निषेधमा कारवाही भोगेका समाचार पाउनुहुन्छ ? अहँ यो पाउने संभावना छैन । फेरि अर्को तथ्य पनि केलाऔँ । अहिले

विभिन्न देशबाट आएका भ्लगर (युट्यूबर)हरुले उपत्यकाका सडकका बारेमा भिडियो पोष्ट गरेका छन् । गत वर्षका र अहिलेका भिडियो भित्र हर्नका आवाजहरु तुलना गरेर हेर्नुस, ‘दुधको दुध पानीको पानी’ छर्लंग हुनेछ ।

किन यसो गरे नारायणकाजीले ? यो पनि तपाईंको मनमा जिज्ञासा होला । कारण के हो त्यतातिर लागौँ । कुनैवेला नारायणकाजी भारतको निकै विरोध गर्थे । आफ्नै पार्टी भारतप्रति नरम भयो भने यी असहमत प्रकट गर्दै विरोधमा उत्रिहाल्थे । विगतका उनका भाषणका भिडियो युट्युबमा हेर्नसक्नुहुनेछ । यी सबै प्रमाण युट्युबमा सप्रमाण सधैं सुरक्षित हुनेछन् । तर, जब यी काजी मन्त्री पदमा बसे, अनि भारतप्रति चुप बसे । चुप मात्र बसेनन्, भारतको चरम भक्त बने । फेरि कसरी ? यो प्रश्न तपाईंको मनमा उठ्यो होला ।

सन २०१७ मा संयुक्त राष्ट्रसंघको वातावरण कार्यक्रमले विश्वमा सडक तथा बजार क्षेत्र सबैभन्दा कोलाहल (क्रैजी), दुषित ध्वनी प्रदुषण भनेर भारत केन्द्रविन्दु भएर दक्षिण एसिया भन्ने विवरण सार्वजनिक गरेको थियो । यो विवरणमा हर्नको आवाज मुख्य कारण देखाइएको थियो । दिल्लीले जे चाह्यो नेपाल सरकारले गर्ने त्यही हो । अनि मन्त्रीमा बहाल हुने वित्तिकै दिल्लीको आदेश अनुसार काजीले हरेक काम गर्न थाले । उनले विगतदेखि भारतको विरोध गर्दै आएको आफ्नो शैलीमा परिवर्तन ल्याए । भारतमा भैं हर्न बजाउन अनुमति दिन थाले । हर्न निषेधका सबै कार्यक्रम रद्द गरिदिए । स्मरणहोस, भारतका शहरहरू विश्वमै हर्नको आवाजमा प्रदूषण मानिन्छन् ।

अब अर्को तथ्य केलाऔँ । यो आलेख एक सप्रमाणका आधारमा मात्र तयार गरिएको हो । ती प्रमाणका आधार सहित विवरणहरूमा आधारित हुने नै छन् । काजीले केहि महिनाअघि काठमाडौँका महानगर प्रमुख बालेन साहलाई भेटे । भेटमा एउटा महत्वपूर्ण विषय काजीले बालेन समक्ष राखेका थिए । नारायणकाजीले भनेका थिए, ‘भारतको विहार र उत्तर प्रदेशमा मदिरा निषेध रहेछ । हामी भारतको छिमेकी मुलुक । यो काम राजधानीबाटै सुरु गरौँ बालेन जी । तपाईं निर्णय गर्नुस, मन्त्रालयले साथ दिनेछ ।’ काजीले यति भनेपछि बालेनले विचार गरौंला नि भनेर छुट्टिएका थिए ।

काजीले बारम्बार बालेनलाई दबाव दिएपछि अहिले काठमाडौँ महानगरले पहिलो चरणमा सुर्तीजन्य पदार्थ निषेध गर्ने निर्णय गर्यो । क्रमशः मदिराजन्य सामग्री पनि नियन्त्रण गर्ने तयारी छ । पान, सुर्ती निषेध गरेकोमा सबैले तारिफ नै गरेका छन् । यो आवश्यक थियो । तर, चुरोट र मदिरा निषेध गर्दा पर्यटक क्षेत्रलाई कति ठुलो धक्का पुग्छ, यी काजीले कुनै हेक्का गरेका छैनन् । यिनले त दिल्लीले जे आदेश दियो त्यहि बालेन समक्ष व्यक्त गरे । भारत चाहन्छ, नेपालको सम्पुर्ण वातावरण भारत जस्तै बनोस । बन्द समाज, हिंसाग्रस्त वातावरण ! विश्वमा सबैभन्दा चुरोट उत्पादन र प्रयोग हुने मुलुक चीन हो । तर, त्यहाँ पान र सुर्ती पुरै निषेध छ । र चीन अहिले सबैभन्दा सुरक्षित देश हो । विश्वमा धेरै मदिरा खपत हुने मुलुक दक्षिण कोरिया, रुस लगायतका मुलुक हुन् । आज यी मुलुकहरु पर्यटक हव छन् ।

उता, मदिरा निषेध गरेको भारतमा तेस्रो मुलुकका सामान्य पर्यटक घुमफिर गर्न सक्दैनन् । कारण हो, राज्यको भययुक्त कानुन र समाजको हिंसाग्रस्त व्यवहार । नेपालमा चुरोट र मदिरा खुल्ला गरेर पान र सुर्ती निषेध गर्नुपर्छ भन्ने माग सुरुदेखि नै सर्वसाधारणले राख्दै आएका हुन् । भारतीय वातावरण रोक्न पानजन्य सामग्री आयात रोक्नुपर्छ भन्ने माग सबैको छ । अब अर्को तथ्यातिर लागौँ ।

विसं २०८० असोज २५ गते भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी नेपालको दार्चुला जिल्लाको कालापानी क्षेत्रमा आए । भारतीय सैन्यबल सहित आएका मोदीले त्यहाँ ध्यान योग मात्र गरेनन्, ‘भारत माताकी यस शीरमै भारतकै भविष्य बैठ्छ है’ भन्ने सन्देश प्रवाह गरिदिए । तर, यता काठमाडौँमा भने यी काजीसाब नेपालको मन्त्रालयमा बसेर काजु खाँदै थिए । यो पत्तिकार, मन्त्रालय पुगेर एक उच्च अधिकारीसंग सोधेको थियो, ‘कुनैवेला काजीसाब, भारतको खुब विरोध गर्नुहुन्थ्यो, अहिले मोदीले नेपालकै भुभाग कब्जा गरेर भारत घोषणा गर्दा पनि किन बोल्नु भएन ?’ ती अधिकारीले पत्तिकारसंग भनेका थिए, ‘मन्त्री पदमा बस्दा यो विषय नबोल्ने रे ! भारतको विरोध गर्दा पद जान्छ रे !’ कुनैवेला प्रचण्डले भारतीय उच्च अधिकारीलाई भेट गर्दा यी काजीले तथानाम गाली गर्थे । भेट गर्नुको कारण माग्थे । यी सबैका रेकर्ड युट्युबमा सप्रमाण सुरक्षित छन् । तर, आज एउटा

सार्वभौम मुलुकको जमिनमा विदेशी शासक आएर निर्धक्क यो भारतको भुमि हो भन्दा यी काजी किन चुप छन् ? हो राष्ट्रियताका सवालमा रक्षा मन्त्रालय र सिंगो देशले बोल्ने विषय हो । अन्यतिर सोभिएका प्रश्न अर्को आलेखमा गरौंला । तर, यी काजी ती व्यक्ति हुन्, जस्तै भारतको चर्को विरोध गरेर प्रचण्डसंग पार्टीमा सधैं सौदावाजी गर्दै भागवण्डा खोज्दै आए । विदेशका शासक आफ्नो देशमा आएर यो भारत हो भन्दा गृह मन्त्रालय चुप बस्नुपर्छ भन्ने कहाँ कुन संविधानमा लेखेको छ ?

यहाँ, अन्य नेता र अन्य पार्टीको कुरा गरेको होइन । अरुहरु पदमा बसेपनि नबसेपनि भारतप्रति औसत धारणा राख्छन् । तर, यी काजी मात्र त्यस्ता हुन्, जस्तै पदमा हुँदा अजिंगर र पद बाहिर हुँदा विच्छीको रुप स्पष्ट देखाएका छन् । अब अर्को सवाल उठ्छ ! नक्कली भुटानी शरणार्थी मुद्दामा यी काजी आएपछि दोषीमाथि कारवाही सुरु भयो त ? भ्रम र नक्कली कुरा यहीं छ । जब आफ्ना नेतातिर यी लगायत सुनकाण्डका मुद्दा सोभिँदा कसरी चुप बसे ? यी पनि सप्रमाण विगतका समाचारहरुबाट स्पष्ट हुन्न र ?

दिल्लीको रिमोट कन्ट्रोलबाट यो सरकार संचालित यस्ता दर्जनौँ सप्रमाण छन् । उदाहरणका लागि टिकटक बन्द हुनु अर्को प्रमाण हो । भारतमा टिकटक बन्द छ । फलस्वरूप गृह मन्त्रालयको दबावमा मन्त्रीपरिषद टिकटक बन्द गर्ने निर्णयमा पुग्यो । टिकटकले समाजमा हिंसा फैलायो भन्ने सरकारको जुन कुतर्क छ यो बुझ्न अहिले केही तथ्यहरू बुझ्न आवश्यक छ । नेपाल प्रहरीको साइबर व्यूरो अन्तर्गतमा दायर निवेदन अनुसार टिकटक खुल्ला अघि जुन प्रतिशत संख्यामा हिंसाका मुद्दाहरू पुग्थे अहिले १५ प्रतिशतले बढेको छ ।

यसैबाट बुझ्न सकिन्छ सरकार कति दिल्लीपरस्त छ । यी गृहमन्त्री काजी यस्ता हुन्, जस्तै कहिल्यै चुनाव जितेनन्, तर सधैं शक्तिको केन्द्रमा भए । अहिले यो सरकारमा चुनाव हारेर मन्त्री पदमा बसेको व्यक्ति यी काजी हुन् । यिनका नक्कली,ढोंग शैली, विलासी, भ्रष्टाचार र अन्य नाटकहरु विस्तारै पटाक्षेप हुँदै जानेछन् । तर, पछिल्ला दिनहरुमा काजीलाई हेर्ने जनताको जुन भ्रमपुर्ण दृष्टिकोण छ, त्यो नेपालको भविष्यका लागि कति घातक छ भन्ने खुल्दै जानेछ ।

नेपालबहसबाट

पाठक मन्थन

पूर्ण आशावादी भएका छौं

श्री सम्पादकज्यू, नेपालको पत्रकारिता जगत्मा एउटा छुट्टै पहिचान बनाउदै आफ्नो अस्तित्व कायम गर्न सफल सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिका हामी नारी पाठक, शुभचिन्तकका लागि अत्यन्तै पठनीय, लोकप्रिय छ । करिव तीस वर्ष यतादेखि निरन्तर आमनेपाली नागरिक माभ्र प्रकाशित हुँदै आउनु आफैमा एउटा सिंगो इतिहास हो भन्दा अन्यथा नहोला । जबकि यति लामो प्रकाशन यात्रामा सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाले विशेषतः

राज्यसत्ता, समाज र परिवारमासमेत हुने विभेदको कारण नेपाली नारीले भोग्नु परेको पीडा, कर्मकाण्डी लगायतका सम्बन्धमा सार्वजानिक गर्दै अन्त्यको निमित्त सम्बद्ध पक्षलाई भक्कभक्याउँदै आएको हामी सम्पूर्ण नारी, पाठक, शुभचिन्तक कसैले बिसन सकेका छैनौं । जसको निमित्त सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाको प्रकाशन तथा सम्पादन टिम प्रति हार्दिक आभार तथा अभ्र स्तरीयता, क्रियाशीलतासँगै अविछिन्न रूपमा प्रकाशित हुँदै अधि बढ्न सकोस भन्ने शुभेच्छा प्रकट गर्न चाहन्छौ । हाम्रा यिनै मनोभावना र चाहनालाई नेपाली पत्रकारिता जगत्मा स्थापित सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाले अझै आफ्नो उचाई अनि पत्रकारिताको मूल्य मान्यतालाई आत्मसात् गर्दै प्रकाशन कार्य अधि बढ्नेमा हामी पूर्ण आशावादी भएको पनि यहाँ उल्लेख गर्न चाहन्छौ ।

अन्धको किराती - धरान-१९, सुनसरी, कविता चाम्लिङ- दमक -०१, भ्भापा, गुणमाया लेप्चा -फिक्कल, इलाम, जीना धिमाल - मंगलवारे, मोरङ, रचना घिसिङ- मानेभञ्ज्याङ -५, ओखलढुङ्गा ।

जुभारू निरन्तरता प्रति स्यालुट !

श्री सम्पादकज्यू, देशको चौथो अंगको रूपमा दर्ज भएको सञ्चार क्षेत्रले मूलतः आम सर्वसाधारण नागरिकको हक, अधिकारका सम्बन्धमा औल्याई दिने र राज्य सरकार अर्थात् शासक, प्रशासक, सेना, प्रहरी, निजामती हरेकलाई औला ठड्याउँदै शान्तिपूर्ण तवरबाट खबरदारी गर्ने कार्यमा सक्रिय रहँदै आएको सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखवारलाई हामी कसैले होईन भन्ने सक्दैनौं । किनकि, सञ्चार क्षेत्रले देशको हरेक पाटोमा आँखा लगाउँदै असल खराब राम्रो-नराम्रो, शुभ-अशुभ, सुसंस्कृति - विकृति जस्ता प्रायः सम्पूर्ण पक्षलाई नियाल्दै आउने र आईरहेको कसैले नकार्न सकिदैन । त्यसै सिलसिला सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबार पनि एक प्रमुख भएका हामी जस्ता हजारौ हजार पाठक, ग्राहक, शुभेच्छुक, सहयोगी, विद्वान, लेखक सबैले राम्ररी बुभिसकेका छौ । यिनै वास्तविक र यथार्थ विषयवस्तु प्रति गम्भीर र गहन ढंगले अध्ययन, मनन गर्ने पर्दछ । जबकि हजारौ हजार अखबारहरू माभ्र जे-जसरी भएपनि एउटा प्रयास अनि हजारौको समस्या उजागर गर्दै समाधान गर्न - गराउन अनवरत रुपमा प्रकाशित हुँदै आएको सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबारको जुभारू निरन्तरता प्रति हामी सम्पूर्ण पाठक, ग्राहक, शुभचिन्तक, विद्वान, लेखक सबैले स्यालुट गर्ने पर्दछ भन्ने प्रतिबद्धतासमेत जाहेर गर्दछौ, धन्यवाद ।

अग्नी कुमार साम्पाड, टेम्केमैयुङ-१, भोजपुर, खगेन्द्र जङ्ग गुरुङ - पोखरा-७, कास्की, घनश्याम लिम्बू-फेदेम- पाँचथर, गजेन्द्र थापामगर - आठराई, तेह्रथुम, मिडमा शेर्पा-सल्लेरी, सोलुखुम्बु ।

प्रहरी गतिविधि: लागू औषध कारोबार अभियोगमा पक्राउ

काठमाडौँ - मोटरसाइकल चोरी गरी नम्बरप्लेट परिवर्तन गरिरहेको अवस्थामा काठमाडौँ महानगरपालिका-१४ कलंकीबाट २ जनालाई शनिवार दिउँसो प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । पक्राउ पर्नेमा नागार्जुन नगरपालिका-७ हसनटार डेरा गरी बस्ने २० वर्षीय किरन तामाङ र चन्द्रागिरी नगरपालिका दहचोक डेरा गरी बस्ने १८ वर्षीय किशोर रहेका छन् । दुवैजना धादिङ गजुरी गाउँपालिका-८ किरनचौरका हुन् ।

कलंकीस्थित सडकमा मोटरसाइकल चोरी गरी नम्बरप्लेट परिवर्तन गरिरहेको भन्ने सूचनाको आधारमा प्रहरी वृत्त कालिमाटीबाट खटिएको प्रहरीले उनीहरूलाई बा.प्र.०२-०४० प ६३६१ नम्बर तथा बा.प्र.०२-०४७ प ११६३ नम्बरका २ थान मोटरसाइकल र चोरी गर्न प्रयोग गर्ने सामानसहित पक्राउ गरेको हो ।

यस सम्बन्धमा प्रहरीले आवश्यक अनुसन्धान गरिरहेको छ ।
त्यस्तै पार्सल गर्न लागेको ज्याकेटमा दुलो बनाई ज्याकेटभित्र लुकाई राखेको अवैध लागुऔषध ब्राउन सुगर २८ ग्राम ३ सय ७० मिलिग्रामसहित २ जनालाई शनिबार साँझ प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । पक्राउ पर्नेहरूमा मेघिनगर नगरपालिका-१२ कालीभोडा बस्ने ३० वर्षीय राजु विश्वकर्मा र ईलामको ईलाम नगरपालिका-१ बस्ने २० वर्षीय दिपक दाहाल रहेका छन् ।

ईलाका प्रहरी कार्यालय
अनारमनी भ्पापाबाट खटिएको
प्रहरीले टोलीले विर्तामोड
नगरपालिका-१ पश्चिम बसस्टपमा
काठमाडौं ज्याकेट पार्सल गर्न
आएका विश्वकर्मालाई जाँच गर्दा
पार्सल गर्न ल्याएको ज्याकेटमा
लुकाई ल्याएको अवस्थामा उक्त
लागूऔषधसहित फेला पारी पक्राउ
गरेको हो । साथै थप अनुसन्धानको
क्रममा उक्त लागूऔषध दिपकको
हो भन्ने खुल्न आएपछि विर्तामोड
नगरपालिका-१ बाट दिपकलाई
समेत प्रहरीले पक्राउ गरेको हो ।

यस सम्बन्धमा प्रहरीले आवश्यक अनुसन्धान गरिरहेको छ । त्यस्तै कास्कीको पोखरा महानगरपालिका-६ जरेबरवा अवैध लागुऔषध गाँजा १ किलोग्राम र ब्राउन सुगर जस्तो देखिने पदार्थ ८० मिलिग्रामसहित २ जनालाई शनिवार दिउँसो प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । पक्राउ पर्नेहरूमा सोही ठाउँ डेरा गरी बस्ने चितवन रत्ननगर नगरपालिका-९ घर भएका २७ वर्षीय सन्दिप श्रेष्ठ र पोखरा महानगरपालिका-१७ ड्यामसाईड घर भएका २९ वर्षीय विजन सापकोटा रहेका छन् । वडा प्रहरी प्रहरी कार्यालय वैदाम र लागुऔषध नियन्त्रण ब्यूरोबाट खटिएको प्रहरीले सन्दिपलाई १ किलोग्राम गाँजा र विजनलाई ८० मिलिग्राम ब्राउन सुगर जस्तो देखिने

पदार्थसहित फेला पारी पक्राउ
गरेको हो ।

यसैगरी कास्की, पोखरा
महानगरपालिका-१० रंगशाला
गेट अगाडि रहेको खाजा घरका
संचालक देवी मायां गुरुङलाई अवैध
लागूऔषध गाँजा १ किलो २८०
ग्राम र नगद ८७ हजार ४ सय
३५ रुपैयाँसहित शनिवार वेलुकी
प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । बडा
प्रहरी कार्यालय रामबजारको प्रहरीले
खाजा घर तलासी गर्दा दराजभित्र
लुकाई राखेको उक्त गाँजासहित
फेला पारी उनलाई पक्राउ गरेको
हो ।

त्यस्तै बर्दियाको बढैयाताल गाउँपालिका-२ फुटाहाबाट अवैध लागूऔषध खैरो रंगको जस्तो देखिने धुलो पदार्थ १ ग्राम ८ सय २० मिलिग्रामसहित सोही गाउँपालिका-५ बढैयागाउँ बस्ने ३५ वर्षीय भगन थारुलाई शनिवार दिउँसो प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । प्रहरी चौकी जमुनीबाट खटिएको प्रहरीले उनलाई उक्त पदार्थसहित पक्राउ गरेको हो ।

त्यसै गरी डडेल्धुराको अमरगढी नगरपालिका-५ बागवजारबाट अवैध लागूऔषध खैरो हेरोइन जस्तो देखिने पदार्थ २ सय मिलिग्राम र नगद २२ हजार ५ सय रूपैयाँसहित सोही नगरपालिका-१ बस्ने १८ वर्षीय किशोरलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । जिल्ला प्रहरी कार्यालय डडेल्धुराबाट खटिएको प्रहरीले उनलाई उक्त पदार्थसहित पक्राउ गरेको हो ।

त्यस्तै सुनसरीको धरान उपमहानगरपालिका-२० काखोलावाट अवैध लागूऔषध गाँजा करिब ९ किलोग्रामसहित धनकुटा शहिदभूमि गाउँपालिका-१ सुन्तलावारी बस्ने ४० वर्षीय रमेश राईलाई शनिवार साँझ प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । अस्थायी प्रहरी पोष्ट विष्णुपादुका धरानबाट खटिएको प्रहरीले को.रं.प. २९३७ नम्बरको मोटरसाइकललाई जाँच गर्ने क्रममा मोटरसाइकल चालक उनलाई उक्त गाँजासहित फेला पारी पक्राउ गरेको हो ।

त्यस्तै प्राप्त अर्को समाचार अनुसार कञ्चनपुरको भीमदत्त नगरपालिका-११ होल्डिङ सेन्टरबाट अवैध लागूऔषध खेरो हिरोइन जस्तो देखिने पदार्थ ५ ग्राम ५९ मिलिग्रामसहित २ जनालाई शनिवार दिउँसो प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । पक्राउ पर्नेहरूमा भीमदत्त नगरपालिका-१ बस्ने ३४ वर्षीय जिवन डगौरा र १८ वर्षीय किशोर रहेका छन् । ईलाका प्रहरी कार्यालय गड्डाचौकीबाट खटिएको प्रहरीले प्र.से ४ प ४१९८ नम्बरको मोटरसाइकललाई जाँच गर्ने क्रममा मोटरसाइकलमा सवार उनीहरूलाई उक्त पदार्थसहित फेला पारी पक्राउ गरेको हो ।

यस सम्बन्धमा प्रहरीले
आवश्यक अनुसन्धान गरिरहेको छ ।
त्यस्तै पाँचथरको फिदिम

नगरपालिका-४ गणेशमान चौकमा मे.१५ २००८ नम्बरको पिकअपबाट लडेर पिकअपमा सवार हिलिहाङ गाउँपालिका-५ सुभाङ बस्ने ४८ वर्षीय प्रेम सुगौलाको शनिवार दिउँसो मृत्यु भएको छ । लडेर गम्भीर घाइते भएका उनको जिल्ला अस्पतालमा उपचारको क्रममा मृत्यु भएको हो । पिकअप चालकलाई प्रहरीले नियन्त्रणमा लिएको छ ।

त्यस्तै बर्दियाको बासगढी
नगरपालिका-९ लक्ष्मणा चोकमा
भे.१ ख ३५५९ नम्बरको वसको
ठक्करवाट साईकल यात्री
गुलरीया नगरपालिका-१ खैरापुर
वस्ते ७० वर्षीय हेलुवा थारूको
शनिबार दिउँसो मृत्यु भएको छ ।
ठक्करवाट गम्भीर घाइते भएका
उनको कोहलपुर मेडिकल कलेज
बाँकेमा उपचारको क्रममा मृत्यु
भएको हो । वस चालकलाई प्रहरीले
नियन्त्रणमा लिएको छ ।

त्यस्तै वाराको जितपुरसिमरा उपमहानगरपालिका-१ स्थित सडकमा प्र.२-०३-००१ ख ५०९२ नम्बरको टिपरले प्र.२-०३-००४ प ७९०२ नम्बरको मोटरसाइकललाई शनिवार दिउँसो ठक्कर दिँदा मोटरसाइकलमा सवार ४० वर्षीया कृष्ण माया तामाङको मृत्यु भएको छ । दुर्घटनामा गम्भीर घाइते भएकी उनको नारायणी अस्पतालमा विरगंज पर्समा उपचारको क्रममा मृत्यु भएको हो ।

साथै दुर्घटनामा गम्भीर घाइते भएका मोटरसाइकलमा सवार अन्य २ जनाको एलएस न्युरो परवानिपुरमा उपचार भइरहेको छ । टिपर चालकलाई प्रहरीले नियन्त्रणमा लिएको छ ।

त्यसै गरी सुर्खेतको वीरेन्द्रनगर
नगरपालिका-१२ सुब्बाकुनामा
भे.१ क ११२२ नम्बरको बसले
भे.३ प ९७४० नम्बरको
मोटरसाइकललाई शनिवार साँझ
ठक्कर दिँदा मोटरसाइकल चालक
सुर्खेत वीरेन्द्रनगर नगरपालिका-११
धुलियाबाट बस्ने २६ वर्षीय
मनोज सुनारको मृत्यु भएको छ ।
ठक्करबाट गम्भीर घाइते भएका
उनको प्रदेश अस्पताल कालागाउँमा
उपचारको क्रममा मृत्यु भएको हो ।
बस चालकलाई प्रहरीले नियन्त्रणमा

भावी...

पूतनापति र कमाण्ड सेनापतिका
साथै प्रतिविद्रोह तथा जंगलवारफेर
शिक्षालयको शिक्षाधिकृत, युद्धकार्य
निदेशक, निरीक्षणाधिकृत,
संभाररथी र व्यवस्था, नीति तथा
योजना विभागको विभागीय
प्रमुखको जिम्मेवारीसमेत सम्हाली
सकेका छन् । उनले इण्डिय
इन्डोनेसिया, चीन, सिंगापुर र
अमेरिकामा सञ्चालन भएका
विविध सैन्य तालिम तथा सेमिनार
हरूमा सहभागी हुनुका साथै रथी
चीनबाट लम्ब्र तालिम गर्ने अवसर
पाएका थिए । यसैगरी युगोस्लाभिया,
ताजकिस्तान र लाईबेरियामा शान्ति
सेनासमेत सहभागी भएका थिए ।

लिएको छ ।

त्यस्तै नवलपरासी पश्चिम,
वर्दघाट नगरपालिका-१४
वेलांनीस्थित सडकमा लु५२ प
३६६६ नम्बरको मोटरसाइकल
अनियन्त्रित भई शनिवार साँझ
दुर्घटना हुँदा चालक नवलपरासी पूर्व
विनयत्रिवेणी गाउँपालिका-७ त्रिवेणी
वस्ने ४८ वर्षीय सुरज कुमार
कोहारको मृत्यु भएको हो ।

दुर्घटनामा गम्भीर घाइते
भएका उनको शहिद स्मृति
सामुदायिक अस्पताल चौपत्तामा
उपचारको क्रममा मृत्यु भएको हो ।

त्यस्तै वारावाट प्राप्त समाचार अनुसार आदर्शकोतवाल गाउँपालिका-३ हरनहिया चोकमा प्रदेश-२-०३-००९ त ४६०६ नम्बरको ट्रयाक्टरले बा. ७६ प ८७०२ नम्बरको मोटरसाइकललाई शनिवार साँझ ठक्कर दिँदा मोटरसाइकल चालक आदर्शकोतवाल गाउँपालिका-४ हरनहिया बस्ने ४५ वर्षीय राम एकवाल प्रसाद यादवको मृत्यु भएको छ। ठक्करबाट गम्भीर घाइते भएका उनको एलएस न्यरो हिरागंजमा उपचारको क्रममा मृत्यु भएको हो। हाल फरार ट्रयाक्टर चालकको प्रहरीले खोजी गरिरहेको छ।

त्यस्तै चितवनको माडी नगरपालिका-१ गर्दीमा बा.प्र.०३०४ प ८९१७ नम्बरको मोटरसाइकललाई हाल नम्बर नखुलेको सवारी साधनले शनिवार साँझ ठक्कर दिँदा मोटरसाइकल चालक माडी नगरपालिका-२ बस्ने ६० वर्षीय जीव लाल लुइटेलको घटनास्थलमै मृत्यु भएको छ ।

हाल फरार ठक्कर दिने सवारी साधनको प्रहरीले खोजी गरिरहेका छन् । सवै दुर्घटनाका सम्बन्धमा प्रहरीले आवश्यक अनुसन्धान गरिरहेको छ ।

त्यस्तै शितगंगा नगरपालिका-
९ गंगटे बस्ने ईन्द्र बहादुर खत्रीको
छोरा १७ वर्षीय मधु खत्रीको करेट
लागेर शनिवार दिउँसो मृत्यु भएको
छ । सोही ठाउँस्थित नुनेपानी
सामुदयिक वनमा घाँस काट्ने
क्रममा विद्युतको तारमा एक्कासि
छुन जाँदा करेट लागेर उनको मृत्यु
भएको हो । यस सम्बन्धमा प्रहरीले
आवश्यक अनुसन्धान गरिरहेको छ ।

२०८० मङ्सिर २९ गते
जङ्गी अड्डामा आयोजित कार्यक्रममा
प्राशन सेनापतिबाट रथी सिग्देलका
साथै उपरथी दर्जाका पदोन्नति
भएका सहायक रथी सन्तोष वल्लभ
पौडेललाई पनि यहीँ मङ्सिर २९
गते जङ्गी अड्डामा आयोजित एक
कार्यक्रममा पदोन्नति भएको दर्जाको
दर्ज्यानी चिन्ह प्रदान गरिएको
थियो । दर्ज्यानी प्राप्त गर्ने रथी
सिग्देल बलाधिकृत उपरथी पौडेल
पश्चिम पृतनार्पितामा नियुक्त भएका
छन् । सो दर्ज्यानी चिन्ह प्रदान गर्न
आयोजित कार्यक्रममा रथीवन्द,
अधिकृतहरूका साथै परिवारजनको
उपस्थिति रहेको सैनिक अड्डाले
जानकारी दिएको छ ।

द भ्वाइस...

र अभियानमा संगसंगै हुने बताए ।
अध्यक्ष राईले थुप्रै अभाव र दुःख
भैल्ले प्रयासले निरन्तरको साधना र
लगावबाट अहिलेसम्मको सफलता
हात पार्न सफल भएको बताउनु
भविष्यमा नेपाली गीत-संगीतलाई
नयाँ उचाईमा पुर्‍याउन सक्ने
क्षमता भएका प्रतिभा कुमारलाई
आगामी डिप्टीसोडमा विजयी गराउन
उनको पक्षमा भोटिङ गर्न अनिवार्य
भएको पनि उनको भनाई थियो ।
द भ्वाइस अफ नेपालको आउने
साताको शुक्रवारदेखि भोटिङ
राउण्ड शुरु हुदैछ । उक्त पत्रकार
सम्मेलनमा अध्यक्ष राई उत्थान
समाज सोलुका अध्यक्ष यस बहादुर
राई, व्यवसायीद्वय बलराम गुरुङ,
वसन्त वन तथा अभियानका
सयोजक पूर्ण खालिङले कुमार
प्रयासलाई जिताउन आफूहरूले
सक्दो सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त
गर्दै डिजिटल माध्यमबाट उनको
पक्षमा भोटिङ गर्ने अपिल गरेका
थिए।

खेलकुद

प्रधानमन्त्री कप महिला टी-२० प्रतियोगिता हुने

Womens PM Cup 2080

काठमाडौं - यो वर्षको प्रधानमन्त्री कप महिला टी-२०

क्रिकेट प्रतियोगिता खेलका लागि गण्डकी प्रदेशले टिम घोषणा गरेको छ । गण्डकीले सुमन खतिवडालाई समेट्दै टिम घोषणा गरेको हो । यस अघि

वागमती प्रदेशबाट खेलिरहेकी सुमनले व्यक्तिगत कारण प्रधानमन्त्री कप खेलन पाएकी थिइनन् । तर यो पटक भने सुमनले गण्डकी प्रदेशबाट प्रधानमन्त्री कप क्रिकेट प्रतियोगिता खेल्ने भएकी छन् । क्रिकेटर सुमन खतिवडा तीव्र गतिकी बलरसँगै मध्यक्रममा आक्रमक ब्याटिङ गर्न सक्ने राम्रो युवा अलराउन्डर खेलाडी भएको बताइन्छ । यहीं पुस ५ गतेदेखि १७ गतेसम्म यस वर्षको प्रधानमन्त्री कप मुलपानी र त्रिवि क्रिकेट मैदानमा आयोजना हुदैछ । यो पटकको प्रधानमन्त्री कप प्रतियोगितामा ७ प्रदेश र १ विभागीय टिम (एपीएफ) गरी ८ टिमले सहभागिता जनाउँदै छन् ।

यस क्रममा पहिलोपटक राउन्ड रोबिन प्रणालीमा हुने
लागेको प्रतियोगितामा सबै टोलीले एक अर्कासँग खेल्दैछन्
त्यसैगरी शीर्ष ४ टिमले प्लेअफ खेल्ने जनाइएको छ । प्रधानमन्त्री
कप प्रतियोगिताका लागि गण्डकी प्रदेशको टिममा कुसुम गोदार,
अञ्जली विश्वकर्मा, सिमाना केसी, सृजना पौडेल, सृष्टि पौडेल,
सुमन खतिवडा, ज्योत्सना मरासिनी, निरु जिटी, आकृति तिवारी,
सेर्निया थापा, शिला रेग्मी क्षेत्री, श्रेया शाही, रचना पौडेल र
आर्मिनी अधिकारी । प्रतियोगितामा सहभागी गराउन वैकल्पिक
खेलाडीहरु पनि छनौट गरेको छ । जसमा

श्रेया शर्मा, धनाकुमारी क्षेत्री, कृषा आखेली र सुशीला भट्टराई छन् ।

फिफा द बेस्ट विजेताको बन्लान् ?

काठमाडौँ - आगामी १५ जनवरीमा फिफाले यस वर्षको उत्कृष्ट खेलाडी 'द बेस्ट' को अन्तिम मनोनयनका लागि तीन जना खेलाडीको नाम सार्वजनिक गरेको छ । फिफाको द बेस्ट छनौटमा ती खेलाडी मध्ये कसले बाजी मार्ने हुन भन्ने कौतुहल सर्वत्र उत्पन्न भएको छ । यसरी

फिफाको अन्तिम तीनमा पर्ने इर्लिंग हालान्ड, किलियन एम्बाप्पे र लियोनेल मेसी मध्ये अभिकांशले मेस्सीको सम्भावनालाई औल्याएका छन् । यसो हुनको मूल कारण, मेसीले गत वर्षको विश्वकप जिताउन ठुलो भूमिका खेलेका थिए । फिफाले हरेक वर्ष प्रदान गर्द आएको 'द बेस्ट'को उपाधि यस वर्ष पनि प्रदान गर्दैछ । यसका लागि फिफाले १९ डिसेम्बर २०२२ देखि २० अगस्त २०२३ सम्मको प्रदर्शनलाई आधार मानेर हरेक वर्ष 'द बेस्ट' अवार्ड प्रदान गर्ने गर्दछ । यस अवार्डका लागि शुरुमा १२ खेलाडी छनौट गरिएकोमा राष्ट्रिय टिमका कोच, कप्तान, फुटबल पत्रकार र फ्यानहरुको मतको आधारमा अन्तिम तीन खेलाडी छानिएको फिफाले जनाइसकेको छ । सोही अनुसार यो अवधिमा हालान्डले ३३ खेलमा २८ गोल गर्दै युरोपियन गोल्डेन बूट हात पार्नका साथै प्रिमियर लिगको गोल्डेन बूट पनि हात पार्ने खेलाडी हुन । त्यस्तै हालान्डले म्यानचेस्टर सिटीलाई च्याम्पियन्स लिग, प्रिमियर लिग र एफए कप जिताएकोले उनको दावीलाई पनि कमजोर ठानिएको छैन । यस्तै लियन एम्बाप्पेले पीएसजीलाई लिग वानको उपाधि जिताउन महत्वपूर्ण भूमिका खेलेका थिए भने फ्रान्सलाई फिफा विश्वकपको फाइनलमा पु-याएको भनेर मनोनित गरिएको जनाइएको छ । त्यस्तै मेसीले २०२२ को द बेस्ट अवार्डसमेत जितेको र यो अवधिमा अर्जेन्टिनालाई विश्वकपको उपाधि जिताउन सफल भएकाले पनि मेसी फिफा द बेस्ट अवार्डका प्रमुख दावेदारको रुपमा अगाडि देखिएका छन् ।

नेपालभाषा अध्ययन बिषयमा छलफल

काठमाडौँ - रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पसमा नेपालभाषा अभियान्ता ,शिक्षक, नेपालभाषा अध्ययनरत विद्यार्थी र रत्न राज्यलक्ष्मीका क्याम्पस प्रशासनबीच वि.ए. तहमा भर्नाभएका विद्यार्थीहरूलाई अध्ययन गर्ने अधिकार बाट वञ्चित गरेको विषयमा पत्रकारिता हलमा छलफल भएको छ। नेपाल भाषा अभियान्ता प्रशान्त डंगोलले रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पसमा अरु विषयका विद्यार्थीहरूले अन्य विषयमा अध्ययन गरिरहदा नेपालभाषामा भर्ना भएका विद्यार्थीहरु टुलुटुलु हेरिरहनुपर्ने अवस्था अन्त्य हुनुपर्ने धारणा राखेका थिए। भने छलफलमा नेपालभाषा शिक्षिका सुमिला सुवालले आफूले नेपालभाषा विषय बचाउनकालागी सुरुको शैक्षिक सत्र निशुल्क अध्यापन गराएको अवगत गराउँदै आगामी दिनमा नेपालभाषाको लागी अब्ने पनि भोलेन्टियर गर्न तयार रहेको बताए। उपत्यकाको न्ग मानविकी क्याम्पसमा अरु खाली कक्षहुदाहुदै पनि सधैँ ताला मारी राख्ने तर नेपालभाषा अध्ययनरत विध्यार्थीहरूलाई कक्षा अभावले वि.ए प्रथम, द्वितीय, तृतीय र चौथौँ वर्षको सबै कक्षा एउटै कक्षामा मर्ज गरेर लिनुपर्ने बाध्यता र लाजमर्दो अवस्था रहेको त्यो समस्या क्याम्पसले चादै अन्त्य गर्नु पर्ने माग गरे। यस वर्षको नयाँ सत्रमा तीन जना विध्यार्थी भर्ना भएको अवगत गराउँदै देशको संविधान कानुन अनुसार मातृभाषाबाट अध्ययन गर्न पाउने जनाउँदै तथा नेपालभाषा विषय लिएर भर्ना हुने विध्यार्थी अब्ने रहेको जनाउँदै यथासिघ्र नेपालभाषा विषयको कक्षा सञ्चालन गराउनु पर्ने तथा वि.ए तहमा दरबन्दी शिक्षकको व्यवस्था गराउन नेवा: विध्यार्थी युनियनका अध्यक्ष रिदेन महर्जनले जोडदार माग गरे। तीनजना नेपालभाषाका विध्यार्थीहरूले अध्यापनबाट वन्चित भएको विषयलाई लिएर नेपालभाषा अभियान्ता अमर डंगोलले देशको कानून तथा संविधान तथा प्रादेशिक स्तरमा नेपालभाषा र तामाङ भाषा अहिले अनिवार्य रुपमा काम काजीको भाषाको भएको आधारमा

एक जना मात्रै नेपालभाषा अध्ययन गर्ने भए पनि क्याम्पसले नाफा मात्रै कमाउने दृष्टिकोण परिवर्तन गरि विध्यार्थीले पढ्न पाउने नैसर्गिक अधिकारको रक्षा गर्नु पर्ने सबैको आवाज जनाए। वि.ए. तहमा नेपालभाषा विषयमा भर्ना भएका सिजन महर्जनले विश्वमा नेपाल एक स्वतन्त्र राष्ट्र घोषणा गर्न अहम योगदान गरेको रञ्जनालिपिको संरक्षक नेपालभाषाको अध्ययन गर्ने उद्यस्यले भर्ना भएको तर प्रशासनले पहिलो गासमै ढुङ्गा चपाएको अनुभूति गराउदा दु:ख लागेको र विद्यार्थीहरूको अध्ययन गर्न पाउनु पर्ने हक अधिकारको सवालमा क्याम्पस प्रशासन लचिलो हुनु पर्ने तथा साथ दिनु पर्ने जनाए । दिवा सत्रका क्याम्पसका सहायक प्रमुख राम कार्कीले वि.ए. नेपालभाषा विषयमा शिक्षकको माग आफुहरुले बारबार त्रि.वि सित शिक्षक दरबन्दी माग गरेको भएता पनि कुनै जवाफ अहिले सम्म नआएको धारणा राखेका थिए। नेपालभाषा अभियान्ता हेराकाजी महर्जन डंगोलद्वारा बहुभाषा, धर्म ,बहुसंस्कृतिको विविधता युक्त नेपालमा संसारमा नेपालको प्रतिनिधित्व गर्दै आइरहेको भाषा लिपि संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने कार्यमा सरकारी क्याम्पसले नाफा घाटा भन्दा पनी बागमती प्रदेशले कामकाजी भाषाकारुपमा प्रयोगमा ल्याउन सर्वसहमतरुपमा पारीतगरेको नेपालभाषालाई रत्न राज्य क्याम्पसले स्थगन गरेको अस्वभनिय रहेको र यथासिघ्र अध्यापन सुचारु गर्न प्रशासनलाई सचेत गराए । यसरी छलफल कार्यक्रममा रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस प्रमुख जीवन धर ज्ञवालीले सहभागी नेपालभाषा अभियान्ताहरुको योगदानको प्रसंसा गर्दै केही प्रसाशनीक त्रुटि का कारण नेपालभाषा अध्यापन स्थगन भएको र पुस १ गतेदेखि पुन अध्यापन सुचारु हुने वाचा जनाए ।

छलफल कार्यक्रममा वि.ए. चौथो वर्षमा अध्ययनरत रुपा शाही, शिक्षक योगेन्द्र राज कर्णीकार, दिपना शर्मा लगायतले आ–आफ्नो धारणा राखेको थियो।

भानु नगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

भानु नगर, तनहुँ , गण्डकी प्रदेश, संघीय नेपाल ।

जनहितमा जारी सन्देश

- व्यक्तिगत घटना दर्ताअन्तर्गत जन्मदर्ता, विवाहदर्ता, मृत्युदर्ता, बसाइँ सराइ र सम्बन्धविच्छेद दर्ता)
- समयमै गरौँ । सभ्य नागरिक बनौँ ।
- नगरपालिकालाई बुझाउनुपर्ने कर समयमै तिरौँ ।
- नगरपालिकाको विकासमा सबैले हातेमालो गरौँ ।
- मिसावट गरिएका, सडेगलेका तथा अस्वस्थकर खानेकुरा नखाऔँ ।
- उपभोक्ता हित संरक्षणमा चनाखो बनौँ । खाद्यान्न, तरकारीमा विषादी घटाऔँ । अर्गानिक उत्पादनमा जोड दिऔँ ।
- सडक तथा सार्वजनिक स्थलमा चौपाया छाडा नछाडि सभ्य नागरिकको पहिचान दिऔँ ।
- सडक तथा पेटीमा आवागमन अवरोध हुनेगरी निर्माण सामग्री नराखौँ, व्यापार व्यावसाय नगरौँ ।
- बालबालिकालाई काममा होइन, विद्यालय पठाऔँ ।
- सार्वजनिक स्थलमा फोहोरमैला नफालौँ ।
- आफ्नो घर वरिपरि बोटबिरुवा रोपी हरित नगरका रूपमा विकास गरौँ ।
- मानव बस्ती तथा टोलमा छरिछमेकलाई असर नपर्ने गरी व्यावसायिक रूपमा पशुपंक्षी पालौँ &
- आफ्नो घरमा मापदण्ड अनुसारको शौचालय निर्माण गरी खुला दिशामुक अभियान सफल पारौँ ।

स्वादिष्ट परिकारका लागि सधै

हामीलाई सम्झनुहोस् ।।।

हामी सेतुवा कर्नर एण्ड रेष्टुरेन्ट

मनोहरा फाँट, भक्तपुर

सधै तपाईंै सेवा र स्वादमा

गुरुङ साहित्यमा पहिचान र प्रतिनिधित्व’ विषयक विमर्श समापन

काठमाडौँ - नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको देवकोटा सभा कक्षमा प्रतिष्ठानको साहित्य (मातृभाषा) विभागद्वारा आयोजित ‘गुरुङ साहित्यमा पहिचान र प्रतिनिधित्व’ विषयक विमर्श र सिर्जना वाचन कार्यक्रम समापन भएको छ । यस किसिमको कार्यक्रम हरेक महिनाको अन्तिम शुक्रवार मातृभाषा साहित्य श्रृङ्खलाको रूपमा कार्यक्रम आयोजना हुँदै आएको छ । नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठानका निमित्त कुलपति विमलकृष्ण श्रेष्ठ ‘विमल निभा’ ले ब्यानर वाचन गरेर कार्यक्रमको उद्घाटन गरेका थिए । यस्तै प्रज्ञा-प्रतिष्ठानका सदस्य सचिव डा. धनप्रसाद सुवेदीले स्वागत मन्तव्य राख्नु हुँदै सम्पूर्ण जातिको भाषा र साहित्यको पहिचान गरी तिनको अस्तित्व संरक्षण गर्न दत्त चित्तका साथ प्रतिष्ठान लागि परेको बताए । मातृभाषा साहित्य श्रृङ्खला कार्यक्रमका अवसरमा प्रज्ञा-प्रतिष्ठानका प्राज्ञ परिषद् सदस्य तथा साहित्य (मातृभाषा) कोष तथा व्याकरण) विभाग प्रमुख त्रैलोक्यमान बनेपाली (अगिवा)ले मातृभाषा साहित्य श्रृङ्खलाले पहिचान र चेतनालाई व्यापक बनाउन र एकआपसमा सुपरिचित हुन सहयोग पुगेको बताएका थिए ।

यसैगरी प्रज्ञा-प्रतिष्ठानका प्राज्ञ परिषद् सदस्य तथा साहित्य (मातृभाषा) विभाग प्रमुख एवम् कार्यक्रमका सभाध्यक्ष राजन मुकारुडले आफ्नो मातृभाषालाई

बुढानिलकण्ठ नगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

हात्तिगोडा, काठमाडौँ, बागमती प्रदेश, संघीय नेपाल ।

जनहितमा जारी सन्देश

- ८ व्यक्तिगत घटना दर्ताअन्तर्गत जन्मदर्ता, विवाहदर्ता, मृत्युदर्ता, बसाइँ सराइ र सम्बन्धविच्छेद दर्ता)
- समयमै गरौँ । सभ्य नागरिक बनौँ ।
- नगरपालिकालाई बुझाउनुपर्ने कर समयमै तिरौँ ।
- नगरपालिकाको विकासमा सबैले हातेमालो गरौँ ।
- मिसावट गरिएका, सडेगलेका तथा अस्वस्थकर खानेकुरा नखाऔँ ।
- उपभोक्ता हित संरक्षणमा चनाखो बनौँ । खाद्यान्न, तरकारीमा विषादी घटाऔँ । अर्गानिक उत्पादनमा जोड दिऔँ ।
- सडक तथा सार्वजनिक स्थलमा चौपाया छाडा नछाडि सभ्य नागरिकको पहिचान दिऔँ ।
- सडक तथा पेटीमा आवागमन अवरोध हुनेगरी निर्माण सामग्री नराखौँ, व्यापार व्यावसाय नगरौँ ।
- बालबालिकालाई काममा होइन, विद्यालय पठाऔँ ।
- सार्वजनिक स्थलमा फोहोरमैला नफालौँ ।
- आफ्नो घर वरिपरि बोटबिरुवा रोपी हरित नगरका रूपमा विकास गरौँ ।
- ८ मानव बस्ती तथा टोलमा छरिछमेकलाई असर नपर्ने गरी व्यावसायिक रूपमा पशुपंक्षी पालौँ &
- आफ्नो घरमा मापदण्ड अनुसारको शौचालय निर्माण गरी खुला दिशामुक अभियान सफल पारौँ ।

भोजपुर नगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

भोजपुर, संघीय नेपाल ।

जनहितमा जारी सन्देश

- ८ व्यक्तिगत घटना दर्ताअन्तर्गत जन्मदर्ता, विवाहदर्ता, मृत्युदर्ता, बसाइँ सराइ र सम्बन्धविच्छेद दर्ता)
- समयमै गरौँ । सभ्य नागरिक बनौँ ।
- नगरपालिकालाई बुझाउनुपर्ने कर समयमै तिरौँ ।
- नगरपालिकाको विकासमा सबैले हातेमालो गरौँ ।
- मिसावट गरिएका, सडेगलेका तथा अस्वस्थकर खानेकुरा नखाऔँ ।
- उपभोक्ता हित संरक्षणमा चनाखो बनौँ । खाद्यान्न, तरकारीमा विषादी घटाऔँ । अर्गानिक उत्पादनमा जोड दिऔँ ।
- सडक तथा सार्वजनिक स्थलमा चौपाया छाडा नछाडि सभ्य नागरिकको पहिचान दिऔँ ।
- सडक तथा पेटीमा आवागमन अवरोध हुनेगरी निर्माण सामग्री नराखौँ, व्यापार व्यावसाय नगरौँ ।
- बालबालिकालाई काममा होइन, विद्यालय पठाऔँ ।
- सार्वजनिक स्थलमा फोहोरमैला नफालौँ ।
- आफ्नो घर वरिपरि बोटबिरुवा रोपी हरित नगरका रूपमा विकास गरौँ ।
- ८ मानव बस्ती तथा टोलमा छरिछमेकलाई असर नपर्ने गरी व्यावसायिक रूपमा पशुपंक्षी पालौँ &
- आफ्नो घरमा मापदण्ड अनुसारको शौचालय निर्माण गरी खुला दिशामुक अभियान सफल पारौँ ।

स्वास्थ्य

मदिरापान भ्रम र यथार्थ

जब जाडो बढ्छ, पानी पर्छ रक्सी पिउनेहरुले अर्को बहाना पाउँछन्, ‘मौसमले च्यालेन्ज गर्‍यो ।’ के पनि धारणा व्याप्त छ भने, रक्सी पिएपछि ज्यानमा तातो लाग्छ ।

यही कारण जाडो याममा रक्सीको खपत बढी हुने तथ्यांक छ । यसवेला रम, ब्रान्डी र ह्विस्की जस्ता पेयले ‘ज्यान न्यानो हुने’ धेरैजसोको बुझाई छ । अमेरिकाको चर्चित एबीसी न्युजको एक रिपोर्टमा उल्लेख छ, ‘रक्सी पिएपछि छाालाको तह मुनीका नसा केही फुलाउँछ र रक्तप्रवाह अलिकति बढ्छ । यसले गर्दा पिउने मान्छेलाई न्यानोपन अनुभव हुन थाल्छ । यसको मतबल शरीरको तापक्रम परिवर्तन भएको होइन, केवल महसुप मात्र भएको हो ।’ सोही रिपोर्टमा लेखिएको छ, ‘रक्सी पिएपछि शरीर न्यानो हुने होइन । बरु तिब्र रुपमा शरीरको तापक्रम घट्छ र हाइपोथर्मियाको जोखिम बढ्छ ।’

हाइपोथर्मिया शरीरको त्यो स्थिती हो, जसमा तापमान सामान्य भन्दा कम हुनजान्छ । यसमा शरीरको तापमान ३५ डिग्री सेल्सियसभन्दा कम हुन्छ ।

मदिरा सेवन गरे जाडो भाग्छ भन्ने धेरैलाई लाग्छ । जाडो याममा रम, ह्विस्की जस्ता मदिराको माग बढेको पाइन्छ । विभिन्न वैज्ञानिक अध्ययनअनुसार पनि जाडोको मौसम र बढी जाडो हुने स्थानमा मदिरा सेवन बढी हुने गरेको छ ।

जर्वाकि शरीरमा आवश्यक तापमान कायम राख्नका लागि मस्तिष्कले केही किसिमको काम गरिरहेको हुन्छ ।

स्नायुरोग विशेषज्ञ डा. सुमन भट्टराई भन्छन्, ‘रक्सी पिएपछि त्यसले स्नायु प्रणाली र खासगरी मस्तिष्कलाई असर गर्छ ।’

हाइपोथालेमस मस्तिष्कको एक भाग हो जुन शरीरका धेरै आवश्यक हार्मोनहरू, रासायनिक पदार्थहरू उत्पादन गर्न जिम्मेवार हुन्छ । साथै यसले तापक्रम नियमन, भोक, तिर्खा, निद्रा, मुड, शरीर भित्र अन्य हर्मोनहरू निस्कने जस्ता शारीरिक कार्यहरू नियन्त्रण गर्दछ । अत्यधिक रक्सी सेवनले मस्तिष्कको हाइपोथालेमसलाई असर गर्ने भएकोले पनि रक्सी पिएपछि मान्छेलाई तातो भएको महसुस हुने डा. भट्टराई बताउँछन् ।

जर्नल अफ वाइल्डनेस मेडिसिनमा प्रकाशित एक अध्ययनका अनुसार रक्सीले शरीरको खास तापक्रम घटाउन सक्छ र चिसोमा हाइपोथर्मियाको सम्भावना बढाउँछ ।

उनी भन्छन् ‘रक्सीले मस्तिष्कको ‘केनेक्टिभ फङ्गसन’ संज्ञानात्मक कार्यलाई पनि असर गर्छ । मस्तिष्कको संज्ञानात्मक कार्य भन्नाले मानसिक प्रतिक्रिया हो । जसको माध्यमबाट हाम्रो मस्तिष्कले जानकारी लिने, विकास गर्ने र भण्डारण गर्ने जस्ता कार्यहरू गर्छ ।’

डा. भट्टराईका अनुसार जाडोमा मस्तिष्कघात र हृदयाघातको समस्या बढी देखिने गर्छ । यसको एउटा कारण जाडोमा बढी रक्सी सेवन पनि हुन सक्ने उनको ठम्याई छ ।

धेरै रक्सी पिउँदा दिमाग नियन्त्रणमा रहँदैन, जसका कारण बोल्नका साथै केही हिँड्नमा पनि समस्या हुन सक्छ । यसले डिमेन्सियाको साथसाथै शरीर नियन्त्रण गर्न गाह्रो बनाउँछ, जसले दुर्घटना र चोटपटक पनि निम्तने सक्ने भट्टराईले बताए ।

रक्सीको अत्यधिक सेवनले हाम्रो सोच्ने र बुझ्ने शक्तिलाई कमजोर बनाउने भट्टराई बताउँछन् । उनी भन्छन्, ‘मदिराको लामो समय सेवनले हाम्रो मस्तिष्कको सन्तुलनलाई असर गर्छ । साथै हाम्रो स्मरण शक्तिमा पनि असर पर्छ ।’

रक्सी पिएपछि रक्तनली सुनि्ने र न्यानो भएको महसुस हुन्छ । जाडो मौसममा न्यानो हुन्छ भनेर मदिरापान गर्दा कलेजो र मुटुको समस्या आउन सक्ने मुटु रोग विशेषज्ञ डा. अभिषेक ठाकुर बताउँछन् । ‘मुटुको समस्या भएको व्यक्तिले मदिरापान गर्दा खतरा भन्नु बढ्छ । मुटुको चाल गडबड हुने, कोलेस्ट्रोल बढ्ने र हृदयाघात हुने सम्भावना पनि बढ्छ,’ उनी भन्छन् ।

जाडोमा रक्सी पिउँदा शरीरमा डिहाइड्रेसन हुन्छ, रक्त नलीहरू खुम्चिन्छ र रगत पम्प गर्न मुटुले कडा मेहनत गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो अवस्थामा छाती दुख्ने र कहिलेकाहीँ हृदयाघात समेत हुन सक्ने ठाकुर बताउँछन् ।

‘मदिरापान गर्ने बित्तिकै रक्तनलीहरुमा एक प्रकारको प्रतिक्रिया हुन्छ । जसले मुटुको चालमा गडबडी गराउँछ, उनी भन्छन्, ‘रगत पातलो गर्ने औषधि सेवन गर्नेहरुले मदिरापान गर्दा औषधिको प्रभाव कम हुन्छ ।’

लामो समयसम्म मदिरापान गर्दा वा धेरै मदिरापान गर्दा स्वास्थ्यमा नकारात्मक असर गर्छ । ‘तर मैले त थोरै मात्र मदिरापान गर्छु, महिनामा एक पटक मात्र । त्यसैले मलाई खासै असर गर्दैन भन्ने जुन धारणा छ त्यो गलत हो,’ डा. ठाकुर भन्छन् ।

‘पछिल्लो समय भएको विभिन्न अध्ययनअनुसार थोरै मात्रामा मदिरापान गर्दा वा कहिलेकाहीँ मात्र मदिरा सेवन गर्दा पनि मुटु र कलेजोमा असर गर्छ, त्यो असर लामो समयसम्म रहन्छ भनिएको छ’ उनी थप्छन् ।

कुनै व्यक्तिले वर्षमा दुई-तीन पटक मात्र मदिरापान गर्छ, तर मात्रा बढी हुन्छ भने मुटुको चालमा गडबडी गर्छ । थोरै मात्रामा लामो समयसम्म मदिरापान गर्ने व्यक्तिमा रक्तचाप, कोलेस्ट्रोल बढ्ने र मोटोपनको समस्या पनि देखिने डा. ठाकुर बताउँछन् ।

विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनको एउटा प्रतिवेदन अनुसार अत्यधिक मदिरा सेवनले डिप्रेसन, वेचैनी, आत्महत्या गर्ने प्रवृत्ति र दुर्घटनाजस्ता केसहरू निम्त्याउँछ । यसबाहेक मदिरा सेवनले कलेजो, पेट, नाक, घाँटी र स्तनको क्यान्सर बढ्छ । दैनिक एक प्याक रक्सी पिउँदा स्तन क्यान्सरको जोखिम ४ प्रतिशतले बढाउँछ । अर्कोतर्फ, धेरै रक्सी पिउँदा रगतमा चिनीको मात्रा ४० देखी ५० प्रतिशतले बढ्छ ।

पहिचानार्थ.

पुसमा सम्पन्न गरेको आरोप लगाइएको छ । यस सिलसिलामा संयुक्त संघर्ष समितिको अगुवाइमा पहिचान पक्षधर आन्दोलनकर्मीहरुले पनि संकल्प यात्रालाई प्रभावित पार्न मध्य पहाडी लोक मार्ग अन्तर्गत उदयपुरको घुमीदेखि पाँचथरको चिवाभन्ज्याङसम्मको सडक अनिश्चितकालीन बन्द गरेका थिए । तर नि:शस्त्र पहिचानवादीहरुको प्रयासलाई संघीय संसदको प्रमुख प्रतिपक्ष दल हुनका नाताले एमाले अध्यक्ष ओली प्रत्यक्ष सम्लग्न रहेको कार्यक्रमलाई प्रहरी प्रशासनले दिएको उच्च सुरक्षाका कारण एमालेको संकल्प यात्रा केही स्थानमा बाहेक त्यति धेरै अवरोध पुग्न नसकेको बताइएको छ । यी दुई पृथकधारका समूह माफ्र ठाउँठाउँमा भएको भडप र विरोधको कार्यक्रम बिच पहिचानवादी आन्दोलनकारीलाई भने सरकारले प्रहरी प्रशासन लगाएर दर्जनौंलाई धरपकड गर्नुका साथै अमानवीय चरित्र प्रदर्शन गर्दै लाठीचार्ज गरी घाइतेसमेत बनाएको छ । यसलाई संघीयता लोकतन्त्र गणतन्त्रको उपहासको रुपमा लिइएको पहिचान पक्षधरहरुको कथन छ । जबकि, आन्दोलन स्वरूपको बन्दको कार्यक्रम शान्तिपूर्ण हुँदाहुँदै पनि पहिचान विरोधी, संसदको प्रतिपक्ष दल भएकै कारण राज्य सत्ताको दुरुपयोग गर्दै स्वतस्फूर्त रुपमा उठेको पहिचानवादी आन्दोलन दबाउने दुष्प्रयास गरेको आरोप लगाउँदै संघर्ष समितिले हिजो विज्ञप्ति जारी गरी राजबन्दीहरुलाई तुरुन्त रिहा गर्न माग गर्दै एकल गोत्रीय ‘ कोशी’ प्रदेश नाम राख्न हस्ताक्षर र पहिचानवादीहरुलाई अपराधी र आतंककारी भनि आरोप लगाउने केपी ओली, योगेश भट्टराई र महेश बस्नेतलाई प्रदेश नं.१ को गाउँ, शहर प्रवेश गरेमा कालो भन्डा देखाउने र विरोध गर्ने समितिको घोषित शान्तिपूर्ण कार्यक्रम भएको उल्लेख छ । यसै सन्दर्भमा अहिले तिनै प्रदेशसभा सदस्यहरु र तीन भाइ प्रदेश नं. १ को मध्य पहाडी लोकमार्गमा कार्यक्रम गर्दै हिँडेकाले उनीहरुका विरुद्ध पूर्व घोषित कार्यक्रम अनुसार विरोध र बन्द कार्यक्रम गरेको जनाएको छ ।

यसै क्रममा पहिचानवादीहरुले गरिरहेको शान्तिपूर्ण आन्दोलनलाई कमजोर पार्ने कुत्सित सोचले योजनाबद्ध रूपमा पाँचथरको याङवरकमा विपक्षी एमाले आफैले बम राखी आन्दोलकारीलाई आरोप लगाएर फसाउन गरेको हर्कत प्रति घोर भत्सर्ना गर्दछौं भनिएको छ । प्रदेश पुन: नामाङ्कन संयुक्त संघर्ष समितिको घोषित शान्तिपूर्ण विरोधको कार्यक्रम बाहेक अरु कुनै खाले अराजनैतिक कार्यक्रम नभएको र नहुने पुन: स्मरण गराउँदै हिजो १ पुसमा पूर्व घोषित बन्द कार्यक्रममा सहभागी आन्दोलनकारीहरुलाई प्रहरीले हिंस्रक र अमानवीय ढंगले पक्राउ गरेको जनाएको छ । जसमा खोटाडबाट युगसन किरात, निर्मल राई, सुनिल राई, सङ्गीता राई, सोनामहाङ राई, मेलिना राई, उपर्जन राई र लक्ष्मी राई यस्तै धरानबाट सागर धामी, चन्द्रमाया लिम्बू, पदम तामाङ, महेन्द्र गुरुङ, रमेश राई, अमित राई, विष्णु तिगेला, विश सुब्बा इस्को र टिएन सुब्बा त्यस्तै इटहरीबाट ताराविर राई, आइत लिवाङ लिम्बू, सरिता राई र चन्द्र सम्बाहाम्फे छन् ।

प्रहरीबाट पक्राउ गरिएका राजबन्दीहरुलाई विना सर्त तुरुन्त रिहाइ गर्न जोडदार माग गर्दछौं । अन्यथा नयाँ चरणको आन्दोलन गर्न बाध्य हुने चेतावनी दिँदै मङ्सिर २८ गते धनकुटा लेगुवामा केपी ओलीलाई अभद्र व्यवहार गरेको आरोपमा पक्राउ गरी हिरासतमा

राखिएको महेश राई एमाले कार्यकर्ता भए पनि आन्दोलनकर्मी माथि भएको ज्यादती, घटनाको अधिल्लो दिन धनकुटाको लेगुवामा खाना खाँदै गर्दा पक्राउ गरिएका ८ जनालाई अमानवीय ढङ्गले कोठामा राखेको अत्याचार सहन नसकेको र ‘कोशी’ नाममासमेत उनको विमर्तिको कारण ओली माथि आक्रोश व्यक्त गरेको भन्ने सुन्नमा आएको छ । उनले आक्रोश व्यक्त गरेपछि एमाले कार्यकर्ताले आफ्नै सहकर्मीलाई निर्घात कुटपिट गरेको र प्रहरीले हतकडी लगाइ गिरफ्तार गरेको कारण उनको जिउ ज्यानको सुरक्षाको माग सहित एमालेका केही कार्यकर्ताले महेश राईको श्रीमतीलाई धम्क्याएर विभिन्न वक्तव्यवाजी गर्न लगाएकोमा घोर भत्सर्ना गर्दै पक्राउ परेका राई सहित सबै नेताहरुको विना सर्त तुरुन्त रिहाइको माग गर्दछौं,

प्रदेश नाम ‘कोशी’- खारेज गर, प्रदेश नाम ‘कोशी’-मुर्दावाद, शहीद पदम कुमार लिम्बू ‘ लाजेहाङ’ - अमर रहनु, पहिचानको आधारमा प्रदेश नं. १ को-पुन: नामाकरण गर, प्रेस विज्ञप्तिमा उल्लेख गरिएको छ ।

नागरिकको..

परम्परा अनुसार दाहसंस्कार गर्ने व्यवस्था मिलाउन, घाइतेहरुको उपचारका लागि प्रभावकारी पहल गर्न, स्वदेश फर्कन चाहने नेपालीहरुलाई कूटनीतिक पहल गरी स्वदेश फर्कने व्यवस्था मिलाउन, मृतकका परिवार र घाइतेलाई राहत र क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन तथा भविष्यमा यस प्रकारको गैरकानुनी बाटोबाट वैदेशिक रोजगारमा जाने स्थितिको अन्त्य गरी नागरिकको जिउधनको सुरक्षा गर्न आयोग नेपाल सरकारलाई आग्रह गर्दछ, भनिएको छ । आयोगका प्रवक्ता डा.टीकाराम पोखरेलद्वारा हस्ताक्षरित विज्ञप्तिमा, प्राप्त जानकारी अनुसार युक्रेनी सेनाको आक्रमणमा परी रूसी सेनामा कार्यरत केही नेपालीको मृत्यु भएको, केही घाइते भई अस्पतालमा उपचाररत रहेका, केही नेपालीहरू विपक्षी सेनाको नियन्त्रणमा रहेका र सयौँको संख्यामा दुवैतर्फको सेनामा नेपालीहरू संलग्न रहेको बुझिन आएको पनि उल्लेख गरिएको छ ।

दजनौं..

पाँचथर लगायतका जिल्लाबाट प्रहरीले पक्राउ गरेको थियो । तिनै ठाउँहरुबाट पक्राउ परेका मध्ये ४७ जनालाई प्रहरीले निसर्त रिहाइ गरेको हो । प्रहरी हिरासतबाट रिहाइ भए लगत्तै सबै जिल्लामा पहिचान पक्षधर नेता, कार्यकर्ताहरुको जमातले प्रहरी दमन मुर्दावाद, पहिचानको आन्दोलन जारी छ, एकल गोत्रीय कोशी प्रदेश मान्दैनौं जस्ता नारा जुलुस सहित पहिचानवादी नेताहरुलाई स्वागत गरिएको थियो । आन्दोलनकै सिलसिलामा मध्ये पहाडी लोकमार्ग बन्द र यहाँ भएको क्रियाकलापले पहिचानको आन्दोलनलाई थप उचाइमा पु-याएको र उत्साह थपिएको संयुक्त संघर्ष समितिको नेतृत्व गरिरहेका पहिचानको आधारमा प्रदेश नं. १ को पुन: नामाङ्कन अभियान समितिको अध्यक्ष डकेन्द्रसिंह थेगिमको भनाइ छ । अव रिहाइ हुन संयुक्त संघर्ष समिति भ्रूपा जिल्ला अध्यक्ष पाण्डवलाल चौधरी र केपी ओलीलाई मुक्का प्रहार गर्ने महेश राई बाँकी छन् । यी दुवैको विनासर्त रिहाइका लागि धनकुटा र भ्रूपामा आन्दोलन केन्द्रित हुने संयुक्त संघर्ष समितिले जानकारी दिएको छ ।

प्रम..

भन्ने बित्तिकै आफूलाई आउने इच्छा हुने प्रतिक्रिया दिए पनि सो दिनको कार्यक्रमको तालिका अनुकुल भए आउने वचन प्रधानमन्त्री प्रचण्डले दिए ।

प्रमुख सम्पाड र उपप्रमुख बेघाले धरानको विकास र निकासको लागि प्रधानमन्त्रीसँगको भेट ज्यादै महत्वपूर्ण भएको बताउदै भेटको अवसरमा एयरपोर्ट, वीपी प्रतिष्ठान, पानीपिया सेउती पुल सडक, कोशी खानेपानी परियोजना लगायतका विषयमा माग पत्र सहित अनुरोध गरिएको पनि प्रमुख सम्पाडले जानकारी दिए । धरानको मागहरुको विषयमा केही दिनभित्रै परिणाम थाहा पाउनु हुने बताउदै धरान एयरपोर्टकै निमित्त बैठक राख्छु, प्रधानमन्त्री प्रचण्डले भेटको अवसरमा भनेका छन् ।

प्रमुख सम्पाडले धरानमा एयरपोर्ट अतिआवश्यक भएको भन्दै प्रधानमन्त्रीलाई माग पत्र सहित अनुरोध गरेका थिए । प्रधानमन्त्री प्रचण्डले धरानको एयरपोर्ट वारे २ वटा धारणा आइरहेको भन्दै धरानको एयरपोर्टकै लागि सम्बन्धित मन्त्रालय र विभागको बैठक राख्ने प्रतिवद्धता पनि जनाए । प्रधानमन्त्री प्रचण्डका अनुसार नजिकै विराटनगर भएकोले धरानमा किन बनाउने भन्ने एउटा मत रहेको र जाडोमा हुस्सु र वर्षामा बाढीले विराटनगर एयरपोर्ट ढुवान हुने भएकोले धरानमा बनाउनुपर्छ भन्ने दोस्रो धारणा रहेको सुनाउदै प्रधानमन्त्री प्रचण्डले भने, धरानमा बनाउदा धरानको लागि मात्र होइन, पूर्वकै जनतालाई सहज हुन्छ भन्ने पनि मत छ । यसका लागि सम्बन्धित मन्त्रालय र विभागको बैठक बस्ने बताउदै प्रधानमन्त्री प्रचण्डले कोशी खानेपानी परियोजनालाई बजेट थप गर्न सकिने बताएका छन् । प्रमुख साम्पाडले कोशीको डिपिआर अन्तिम चरणमा रहेको र यो वर्ष बजेट न्युन भएकोले थप गरिदिन आग्रह गरेका थिए । यस क्रममा प्रधानमन्त्री प्रचण्डले केही रकम छुट्टिएको भए बढाउन समस्या नहुने भन्दै बजेट वृद्धि हुने आश्वासन दिँदै भने,‘रकम छुटेकै छैन भने गाह्रो हो । तर विनियोजन भइसकेको छ भने बढाउन गाह्रो हुदैन । अन्त खर्च नहुने ठाउँको रकम ल्याएर बढाउने काम हुन्छ ।’

वीपी प्रतिष्ठानको समस्या र पानीपिया सेउती सडक वारे ध्यानाकर्षण गराउने क्रममा प्रमुख सम्पाडले वीपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको मेथिन, उपकरणहरुको अभावलगायत सेवाहरुको विषयमा पनि प्रधानमन्त्री प्रचण्डको ध्यानाकर्षण गराउदै लामो समयदेखि शिक्षक र कर्मचारीहरुको बढुवा नभएर वृत्ति विकास नहुदा समस्या भएको भन्दै बढुवा प्रक्रियालाई सुचारु गराउन लोकसेवा आयोगलाई आवश्यक निर्देशन दिन पनि आग्रह गरेका थिए ।

प्रधानमन्त्री प्रचण्डले यो विषयमा पहिल्यैदेखि ध्यानाकर्षण भएर पहल भएको बताए । यस्तै, प्रमुख साम्पाडले तरहरा पानीपियादेखि सेउती पुलसम्मको सडक ठेकेदारको लापरवाहीले निर्माण पुरा नभएर धुलाम्य भएकोले चाडो सम्पन्न गराउन आवश्यक पहल तथा निर्देशनको निमित्त पनि अनुरोध गरेका थिए । यस विषयमा प्रधानमन्त्री प्रचण्डले पहल गर्ने बताएका थिए ।

कांग्रेसले..

सरकारमा सहभागी भएपनि कांग्रेसकै नेताहरुले आलोचना गरिरहेका छन् । कांग्रेस नेता शेखर कोइरालाले त प्रधानमन्त्री प्रचण्डलाई नेतृत्व छोड्न चुनौती नै दिँदै सरकारका

कामले कांग्रेसको बदनाम भएको बताएका छन् । सोतका अनुसार सरकारकै विषयलाई प्रार्थमिकता दिएर कांग्रेसले पहिलोपटक केन्द्रीय समितिको बैठक गर्न लागेको बताइएको छ । हालको गठबन्धन संघ सरकारमा कांग्रेसबाट नौ जना मन्त्री छन् । कांग्रेसको बैठकमा कांग्रेसी मन्त्रीहरुले चालु अवधिमा भएका मन्त्रालयगत कार्यको जानकारी गराउने जनाइएको छ । नेपाली कांग्रेसमा आफ्नै मन्त्रीको काम प्रति पनि ओलोचना भइरहेको स्थिति छ । यहीं १२ पुसदेखि बोलाइएको केन्द्रीय समिति बैठकमा मुख्यगरी सरकारको भूमिका वारे केन्द्रित हुने बताइएको छ । कांग्रेसको यसअघि पदाधिकारी बैठकमा भएको छलफल अनुसार केन्द्रीय समितिमा मूलभूत रुपमा सरकारको काम कारवाहीमा केन्द्रित रहेर छलफल हुने बताइन्छ । यस्तै बैठकमा सरकारको नेतृत्व माथि पनि प्रश्न उठाउनका साथै अब कांग्रेसले सरकारको नेतृत्व लिनुपर्ने दबाव सभापतिलाई बैठकमा दिने केन्द्रीय सदस्यहरुको तयारी रहेको बुझिएको छ ।

त्यस्तै कांग्रेसले पुस १६ गतेदेखि माघ १६ गतेसम्म एक महिने अभियान सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम तय गरेको छ । कांग्रेस कार्यसम्पादन समितिको बैठकले सो एक महिने अभियान सञ्चालन गर्ने निर्णय गरेको हो । कांग्रेसले आउदो १६ पुसदेखि १६ माघसम्म बडा तहसम्म पार्टी प्रतिनिधि परिचालन गरिने जनाएको छ । तत्काल स्थगित भएको दोस्रो चरणको ‘समुदायमा कांग्रेस’ अभियान १६ पुसदेखि नैसञ्चालन गर्ने भएको छ । कांग्रेसका अनुसार सो अभियानका लागि ७७ वटै जिल्लामा प्रतिनिधि खटाउने जनाएको छ ।

कांग्रेसको गत साउनमा बसेको केन्द्रीय समिति बैठकले भदौ १० देखि २४ सम्म ‘समुदायमा कांग्रेस’ अभियान गर्ने निर्णय गरेको भएपनि सो अभियान पार्टीले स्थगित गरेको थियो । यस अभियानमा सरकारको कामका वारे सुझाव लिनका साथै अभियानमा पार्टीका प्रदाधिकारी पनि खटिने छन् । यो अभियानले संगठनका काम र समुदायसँग जोडिने काम गर्नेछ । पार्टीले खटाउने प्रतिनिधिलाई तल्लो तहमा भएका विवाद मिलाउने जिम्मेवारी समेत दिइएको बताइएको छ ।

मन्त्रीमण्डल..

अहिले त्यस्तो छलफल भएको छैन ।’

अहिले मन्त्रीहरु परिवर्तन हुन्छन् कि,भन्ने नसोच्न पनि मन्त्री शर्माले आग्रह गर्दै ‘ बाहिर आएको हल्ला जस्तो हाम्रो गठबन्धनभित्र, हाम्रो राजनीतिक दलहरू भित्र छलफलको विषय

बनेको छैन ।’ यसैगरी मन्त्री शर्माले सरकारले लय नगुमाएको र आफ्नो उद्देश्य अनुसार नै अधि बढिरहेको दावी गर्दै सरकारको प्राथमिकता सम्बृद्धि, सुशासन र सेवा प्रवाह सहज बनाउने तर्फ नै धेरै काम गरिरहेको जिकिर गरिन् ।

राष्ट्रियसभा.....

निर्णय गर्दै क्रम निर्धारण तथा निर्वाचन चिन्ह प्रदान गरेको आयोगले जनाएको छ । जस अनुरूप पहिलो नम्बरमा नेकपा (एमाले), दोस्रोमा नेपाली काँग्रेस रहेको निर्वाचन आयोगका प्रवक्ता शालिग्राम पौडेलले जानकारी दिएका छन् । पौडेलका अनुसार तेस्रोमा नेकपा (माओवादी केन्द्र), चौथोमा राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी, पाँचौमा जनता समाजवादी पार्टी (जसपा) रहेका छन् ।

आयोगको अनुसार छैटौमा जनमत पार्टी, सातौमा नेकपा (एकीकृत समजवादी) आठौमा नागरिक उन्मुक्ति पार्टी, नवौंमा लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी (लोसपा), १० औंमा नेपाल मजदुर किसान पार्टी (नेमकिपा), ११ औंमा राष्ट्रिय जनमोर्चा र १२ औंमा नेपाल समाजवादी पार्टी (नेसपा) रहेका छन् । निर्वाचन चिन्ह भने सम्बन्धित दलको निर्वाचन चिन्ह नै कायम गरिएको बताइएको छ ।

सदस्यता....

गराएको हो । विभागका अनुसार बाँकी रहेका पार्टी समिति र भ्रातृ संगठनलाई पार्टी विधानअनुरूप हुनेगरी गठन, पुन:गठन गर्न भनिएको र पुन:गठनका लागि पुस मसान्तसम्मको समयसीमा निर्धारण गरिएको पनि जनाइएको छ ।

सरकारद्वारा....

करिब तीन वर्षको अवधिमा आयोगले नौ लाख ८१ हजार भूमिहीन सुकुम्बासीका साथै अव्यवस्थित बसोबासीका निवेदन संकलन गरेको जनाएको छ । संघीय नेपालको कूल क्षेत्रफलको लगभग २८ प्रतिशतमा आवादी रहेको छ । यस आवादी क्षेत्रको करिब ७५ प्रतिशत जमिन नापजाँच भई राज्यको आधिकारिक दर्ता रजिस्ट्ररमा अभिलेख राखिनुका साथै दर्ता सेस्ता र प्रमाणपुर्जा तयार भएको बताइएको छ । मन्त्रालयका अनुसार आवादी क्षेत्रको बाँकी

लगभग २५ प्रतिशत जग्गामा लामो समयदेखि नागरिकको बसोबास, आवाद भए पनि सो क्षेत्रको नापनक्सा वा दर्ता सेस्ता कायम हुन नसकेको र बसोबासीले जग्गा धनी प्रमाणपुर्जा प्राप्त गर्न नसकेको अवस्था रहेको छ । संविधानको मौलिक हक र कर्तव्यअन्तर्गत धारा ३७ (१) मा प्रत्येक नागरिकलाई उपयुक्त आवासको हक हुने र (२) कानुन बमोजिम बाहेक कुनै पनि नागरिकलाई निजको स्वामित्वमा रहेको बासस्थानबाट नहटाइने उल्लेख भएको छ । लामो समयदेखि आवाद गरेको, बसोबास गरिआएको जग्गामा उनीहरूले आफ्नो स्वामित्वको सुरक्षा अनुभूत गर्न सकेका छैनन् । हजारौं परिवार भूमिहीन एवं सुकुम्बासी आफू बसोबास गरिरहेको जमिनको स्वामित्वबाट वञ्चित छन् । त्यस्तो जग्गा आधिकारिक जग्गा प्रशासन प्रणालीमा दर्ता नभएकाले औपचारिक किनवेच नहुने हुँदा दर्ता मार्फत सरकारले राजस्व, रजिस्ट्रेसन दस्तुर, लाभकर, मालपोत तथा सम्पत्ति करजस्ता रकम प्राप्त गर्न सकेको छैन । मन्त्रालयको प्रवक्ताका अनुसार सरकारी वा सामुदायिक जग्गामा बसोबास गर्ने धेरैजसो भूमिविहीन तथा विपन्न परिवारको व्यवस्थापन कसरी गर्ने भन्ने वारे मौजुदा कानुनमा प्रस्ट नरहेकाले आवश्यक व्यवस्था सहितको ऐन नियमको खाँचो रहेको औल्याइएको छ । त्यस्तै

सार्वजनिक वन क्षेत्रमा लामो समयदेखि बसोबास गरेका भूमिहीनलाई सोही जग्गामा व्यवस्थापन गर्न वन ऐन संशोधन गर्नुपर्ने आवश्यकता पनि औल्याइएको छ ।

राष्ट्रपतिलाई....

कार्यालयबाट खटी गएका प्रहरीको टोलीले चेक जाँच गर्ने क्रममा तिनीहरुलाई नियन्त्रणमा लिएको हो । तिनीहरुको साथबाट ४४ ईन्च लम्बाई, २१ ईन्च चौडाई रहेको खुट्टाको गंग्रा सहितको सालकको खपटा/छाला जस्तो देखिने वस्तु बरामद भएको प्रहरीले जनाएको छ । प्रहरीको नियन्त्रणमा रहेकाहरूलाई आवश्यक कारवाहीको लागि डिभिजन वन कार्यालय हात्तिसार स्थानान्तरण गरिइएको जनाइएको छ ।

आगो वा हिटर प्रयोगमा होसियारी अपनाऔँ ।

- भ्याल, ढोका थुनेर आगो वा हिटर नबालौं,
- सुत्नुभन्दा अगाडि बालेको आगो वा हिटर निभाऔँ,
- आगो वा हिटर बालबालिकाको पहुँचभन्दा पर राखौं,
- हावाको उचित ओहोरदोहोर हुनेगरी मात्र आगो वा हिटर बालौं,
- सकेसम्म बाथरुममा ग्यास गिजरको प्रयोग नगरौ, गर्ने परेमा भेन्टिलेसन खुला राखौं ।

भ्यालढोका थुनेर आगो वा हिटर प्रयोग गर्दा अक्सिजनको कमी हुन गई ज्यानसमेत जान सक्दछ ।

नेपाल सरकार

विज्ञापन बोर्ड